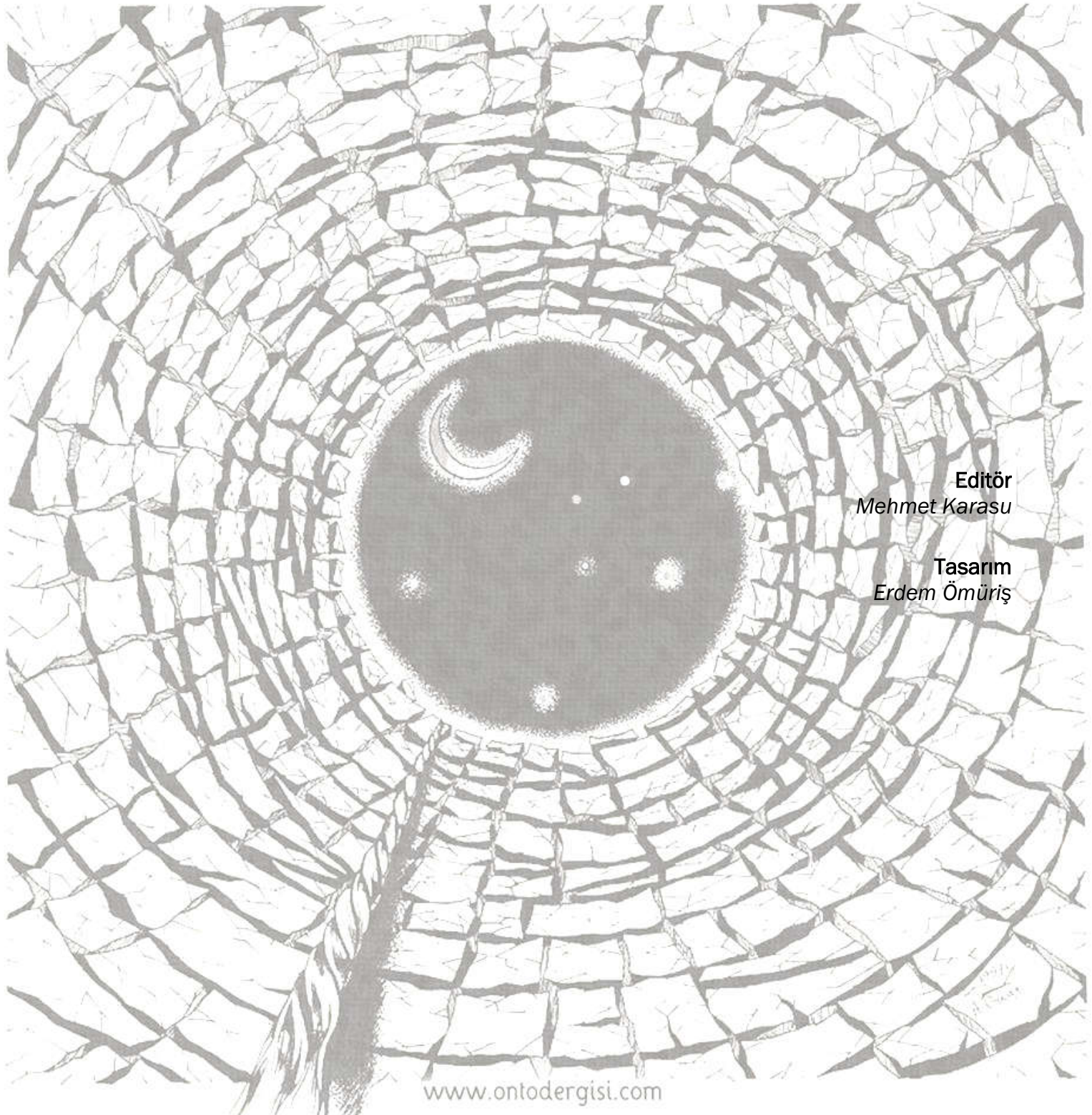

ONTO

Online Psikoloji Dergisi

2014
No:04

Editör
Mehmet Karasu

Tasarım
Erdem Ömüriş

İçindekiler

Önsöz (4)

Zaman - Kader ve İnsan (5)

İdeolojinin Kavşağında Bir Kavram: Delilik (9)

Psikolojik Bir Analiz: Sosyalizmin Başarısızlığı (12)

Pozitif Duygular (14)

Sosyal Dokunun İhmali (18)

Cinsel Eğitim ve Aile Faktörü (22)

İktidar Arzusu (26)

Çocuk Pornosuna Erişimin Olası Nedenleri (28)

Basında Çocuk ve Misafirlik Üzerine (31)

Süregiden Notlar-3 (34)

Öykü (Son Bölüm-3): İlk El (37)

Online Araştırma (43)

V for Venus (45)

Bu sayı,
Soma'da yaşamını yitirmiş emekçilere,
Uzak ve Orta Doğu'da zulme uğrayan bütün halklara adanmıştır.

Mehmet Karasu
İzmir, Temmuz 2014

ZAMAN - KADER VE İNSAN

Ahmet Okkol*

Bu yazı, zaman ve varoluş üzerine kişisel çıkarımlar, mantık yürütmeler ve düşünce deneylerinden oluşan bir yazı dizisinin ilk parçasını oluşturuyor. Bu yazıyla birlikte zamanın karanlık suları üzerinde yükselip odaklanarak insanın varoluşuna, zaman üzerinde bir farkındalık yaratmaya çalışacağız. Bunun için kullanacağımız enstrümanlar kuşkusuz felsefe, psikoloji, sosyoloji gibi sosyal bilimlerle matematik, fizik hatta astronomiye kadar varan pozitif bilimler olacak. Varoluşsal düzlemde yürürken kaçınılmaz olarak inanç dünyasına da gireceğiz ve algı ile gerçek arasındaki derin sorgulamalara giden kapıları aralayacağız. Sembolizm, arketipler, teosofi, sınır bilim ve ötesine değineceğiz. Zamanı tüm bunların odağında bir sarkaç gibi düşünerek, sarkacın asılı olduğu tekil noktada durup varoluşun tüm kollarına objektif salınımlar yağacağız. Bunu yaparken interaktif bir yol izleyeceğiz. Çünkü yazılanları okumak

pasif bir olgu değil, etkileşimli bir çabadır. Her kelime zihinde yeni biyoelektriksel sinapsis atlamaları yaratır. Her yazı bir düşünce, her düşünce yeni bir olasılıklar evreni yaratır. O nedenle yazmak ve okumak farklı bir iletişim türüdür. Yazılar bu bağlamda düşünme eyleminde olduğu gibi serbest çağrışım şeklinde ilerleyebilir, dallanıp budaklanabilir. Nitekim düşünmek de sistematik değil, bilinçaltı gibi ‘dağınık’ bir eylemdir.

Bu yazımızda kader, nedensellik ve zaman arasındaki ilişkiye değinerek bir sorgulama yapmaya çalışacağız. Böylece zamanın ne olduğuna ve neden var olduğuna dair giriş niteliğinde bir tanımlama yapmaya çalışacağız. Cevaplardan çok sorular soracağız çünkü doğru soruyu sormayı öğrenmeden cevapları aramak köpeğin kendi kuyruğunu ısırmaya çalışırken dönmesine benzer.

Bir bahar sabahında pencereden dışarı seyrederken tüm hayatı anlayabilir mi insan, tüm çaresizliğiyle? Belki.

Pencereden bakarken salınan ağaç yapraklarını gördünüz. Düşündünüz... ‘Rüzgâr yaprakları sallıyor.’ Bu düşünce aslında duyusal alandan düşünsel alana bir geçiş kapısıdır. Gözlerinizle gördüğünüz sadece sallanan bir yaprak iken, (*dış duyum*) düşünceleriniz sizi sallanan yaprağın da ötesine, öncesine götürdü. (*iç duyum*) Dış duyum salt, katıksız bilgi iken (Orada

* Dokuz Eylül Üniversitesi, İİBF mezunu

duran, bizden bağımsız, sadece var), iç duyum bizimle hayat bulan bir kavramdır. Bu bağlamda bilgi dediğimiz olgunun tanımı için; dış duyumla elde edilen verilerin iç duyumla düşüncelere, fikirlere dönüştürülmesi diyebiliriz. Yaprığın sallanışına rüzgâr aracılığıyla bir neden biçtik ve bu kavramı biz yarattık. Yani nedensellik, insan bilgisi düzeyinde bir kavram, insanla var olan, gözlemcisi olmadan anlamını yitiren bir kavram.

Buna karşın kader ise insanüstü bir kavram olarak yorumlanır. *‘Yapraklar sallanıyor çünkü öyle olması gerek’.* *‘Bu işin fitratında bu var.’* *‘Her şey planlanmış, biz sadece bu planın bir parçasıyız.’* Böyle bakıldığında birbirinden çok farklı kavramlar gibi görünse de aslında nedensellik ve kader birbirini kapsayan şeylerdir.

Kaderin içerisinde nedensellik de vardır. Eğer bir kişinin bir trafik kazasında ölmesi onun kaderinde varmış dersek, trafik kazasını oluşturan tüm etmenler, mesela araç sürerken telefon gelmesi ve sürücünün telefon görüşmesi yapması, bir gece önceden kavga etmiş ve gergin olması, sevgilisinden ayrılıp içmesi ve alkollü araç kullanması... Hepsi de kazaya sebebiyet veren birer etken olarak karşımıza çıkacaktır. Eğer geriye doğru gitmeye devam edersek sevgilisinden ayrılması da bir kader diyebiliriz ama onun da bir nedeni olmak zorunda kalacak. Ölen sürücünün kız arkadaşının bir hafta önce yeni girdiği bir işte yeni

birisiyle tanışıp sevgilisini onunla aldatması bu kavganın sebebi olabilir. O zaman o yeni girdiği işyerinin sahibinin bu iş yerini yıllar önce açıp açmama kararı bile olaylar zinciri sonucunda meydana gelen bu kazanın sonucunu etkileyecektir. Yani kader kavramının işleyiş mekanizması nedensellik diyebiliriz. Bu bağlamda kaderle nedensellik arasındaki tek fark, olayın sebebine ilişkin inanıştır. Kader diyen insan nedenleri sorgulamaz. Örneğin, bir maden faciasının nedenlerini sorgulamaz. Çünkü böyle olmuştur, demek ki böyle olması gerektir... Yani sorgulamayı daha en başında bırakır. Buna karşın nedensellik ilkesi gereği bu maden faciasının meydana gelmesinin nedenlerini sorgulamaya başlayan biri geriye doğru giderek güvenlik önlemlerinden tutun da maden şirketinin sahipleri arasındaki ilişkilere kadar ulaşabilir. Böylece tek bir imzanın bile yüzlerce insanın ölümüne yol açtığı bir paradigmayla karşı karşıya gelinilir.

Peki, zamanın tüm bu kavramlar içindeki rolü nedir? Zaman da bir kader miydi? Yoksa oluşmasının bir sebebi mi vardı? Buradan sonrasını bakış açımız şekillendirir. Öncelikle zamandan bahsederken insandan ayrı, insandan bağımsız, dış duyumsal bir olgu olarak mı ele alacağız yoksa iç duyumun bir ürünü olarak algısal düzlemde mi ele alacağız? Eğer evreni çalıştıran mekanizma mucize ve sihirdir, diyeceksek zaman da tüm bunların bir dişlisi olarak ‘üretilmiş’ dememiz gerekecek ve sorgulamamız burada sona

erecek. Buna karşın günümüzde bilim daha derinlere daldıkça başka nedenselliklerle karşılaşılıyor ve işleyen her mekanizmanın bir de sebebini buluyorsa, evrenin işleyişini mucizelere bağlayıp susmak biraz kolaya kaçmak olur. O nedenle neden diye sormaya devam edelim.

Neden zaman ve madde birbiriyle ilintili diye sormakla başlayabiliriz. Eğer bir elma çürüyorsa, bu zamanın geçmesinden dolayıdır fakat elmayı mutlak sıfırda dondurursak sonsuza kadar bütünlüğü bozulmamış olur. O zaman, zamanı alt etmek kolay. Yani çürüyoruz çünkü zaman geçiyor demek yeterli bir sebep olmayabilir. Eğer çok hızlı bir şekilde molekül düzeyinde dondurulursanız ve yıllar sonra aynı hızda çözülürseniz yaşamaya devam edersiniz. (Hayvan deneyleriyle kanıtlandı.) Entropiyi durdurmak -270 derecede mümkün, bu düşük sıcaklıkta bozulmanın etkileri ortadan kalktığı için, hareket de olmadığı için zaman da duruyor diyebilir miyiz? Teorik olarak diyebiliriz çünkü teoride bozulmayı durdurabildiğimizde zamanın etkisini ortadan kaldırabiliriz. En azından zamanın geçmediği bir sonsuzluk durumu meydana getirebiliriz. Sonsuza kadar var olan bir elma gibi. Pratikte zamanın etkilerini ortadan kaldırdığımızda nedensellik ilkelerini de ortadan kaldırırız. Donmuş bir elmaya hiçbir müdahale olmadığı sürece öyle kalacaktır ve hiç değişim geçirmeyecektir. Şimdi düşünce deneyimizi bir adım ileri götürelim.

Tüm dünyayı donduralım üzerindeki herkesle birlikte. Tüm dünya saniyeler içerisinde donmuş bir buz külesine dönsün. Artık üzerinde hareket yok, eylem yok, düşünce yok, bozulma yok. Sadece tek bir kütle olarak boşlukta var. Aslında ölü bir gezegenden farksız oluyor. Bu durumdayken genel kanı insanın bir tür koma hâlinde olmasıdır, yani bilinç düzeyinde kendi varlığımızı hissedemeyecek bir durumda olacağız. Bu esnada biz ya da ben ne olacak? Büyük bir muamma, büyük bir soru ama şimdilik ilgilendiğimiz dünyanın geleceği. Bundan 1000 yıl sonra dünyayı yeniden çözdük aniden diyelim, üzerindeki herkes yaşamaya devam ediyor, sanki 1000 yıl değil de 1 saniye geçmiş gibi, çünkü bilinç düzeylerimiz geçen zamanı algılayacak seviyede değildi. 3014 yılı ile 2014 yılı arasında hiçbir fark kalmaz bu durumda. Bundan şu sonuç çıkar; zamanın en çok eylemler üzerinde etkisi var. Zaman olgusu ya da algısı sürdükçe, olay gerçekleşir. Olay, varoluş açısından kritiktir çünkü hareket içerir. Hareket ve zaman arasında grift bir ilişki vardır çünkü zaman aslında birbiri ardına süregelen olaylar dizisiyle açıklanır. Olayın öncesi ve sonrası vardır, nedensellik içerir. Önce ve sonradan bahsedebilmek için olayın bir zaman örgüsü içerisinde olması gerektir. Yani birbirleriyle ilişki içerisinde oldukları ama zaman olayı yaratır ya da olay zamanı yaratır diyemiyoruz, birbiri içine geçmiş, tabiri caizse simbiyotik bir ilişkidir bu.

Daha da geriye gitmeye devam edersek her şeyin varoluş sebebine ulaşırız peki nihai bir başlangıç var mıdır? Her şeyin sebebi olan, her şeyin başlangıcı... Bu o kadar ilginç bir sorudur ki, cevabı olumlu da olsa, olumsuz da olsa bu bizi fraktal bir döngüye götürür. Tıpkı bir spiral gibi. İlerledikçe aynı görüntüyle karşılaşsınız. Hipnotizma için kullanılan spiral döndükçe, siz de içerisinde ilerliyor gibisinizdir, sanki bir sonu var gibidir. Oysa o son sadece dönen tekil bir noktadır. Aynı matruşkalar gibi ya da Matrix filmindeki insana sanal hayat veren robot ve o robota sanal hayat veren insan gibi. Nihai başlangıcı CERN'deki bilim insanları da düşünür, üzerine milyar dolarlık deneyler yaparlar ve başlangıcın ilk saniyelerine ulaşmaya çalışırlar, ulaşırlar da... Ama onlar bile başlangıçtan öncesine, en azından sıfır noktasına ulaşamamışlardır. Hâliyle bilim mutlak son üzerinde çalışmaya başlar. Bundan milyarlarca yıl sonra evren mutlak entropi yüzünden içerisindeki tüm maddeyi kaybedecek, daha doğrusu saf enerjiye dönüştürecektir. Bunun sonucunda aslında başlangıçtaki konuma geri döneceğiz. Yani hiçbir maddenin, imgenin, formun olmadığı o hiçlik anına. O anda eğer teoriler doğruysa evrenin genişlemesini takip eden bir büzüşme sebebiyle tüm enerji tek bir noktada toplanacak. Bunun sonucunda evrenin bildiğimiz anlamdaki sonu, başlangıcına denk düşecek. Tüm nedenlerin sonuca dönüştüğü bir final. Nihai başlangıç da böyle bir şey

olmalı. Bu sefer tüm sonuçların nedenlere dönüştüğü bir başlangıç. Böylece kader, aslında en başta yazılmış olacaktır gerçekten de ironik bir şekilde. Lakin başlangıca ilişkin bir programlama var mı yoksa ilk hareketi, ilk nedeni, Big Bang'i tetikleyen şey; bir şifreyi dekode etmeye çalışan bir bilgisayar yazılımı gibi her olasılığın denenerek gerçekleştirilmeye çalışılması mıydı... Tanrı insanı kendi suretinde yaratmış der, eski yazıtlar, mitler... Sanki bir deneye tabi gibiyizdir dünya denen cam fanusumuzda. Bize bu ortamı hazırlayanlar da biz miyizdir acaba?

Kader'in bir başlangıcı, bir sonu vardır. Nedensellik ise sonsuz döngüdür. Her başlangıç bir son, her son da o sonun başlangıcıdır. Kendi kafasını yiyen yılan gibi, kendini çizen ressam gibi, başka yıldızların doğması için patlayan ölü güneş gibi. Sonsuzluk dediğimiz de böyle bir şeydir belki, belki zamanın kaderi ellerimizdedir.

Kaynaklar

Eco, U. (2013). *Foucault Sarkacı*. (Çev. Şadan Karadeniz). İstanbul: Can Yayınları.

Locke, J. (1996). *İnsan Anlığı Üzerine Bir Deneme*. (Çev. Vehbî Hacıkadıroğlu). İstanbul: Kabcacı Yayınevi.

İDEOLOJİNİN KAVŞAĞINDA BİR KAVRAM: DELİLİK

Gülşen Kocatürk*

Deliliğin tanımını yapabilmek için öncelikle günümüz toplumlarının geride bıraktıkları süreçleri ve bugün gelinen noktaları ana hatlarıyla irdelemek işimizi kolaylaştırabilir. Herhalde bunu yaparken de ilk olarak modernizmi ele almak oldukça açıklayıcı olacaktır.

Modernizm, aydınlanma ilkelerini temel alan toplumsal projenin adıdır. Aydınlanma ise, inanca karşı bilgiyi, teolojiye karşı bilimi ön plana alan bir düşünce sistemidir. Modernizm, aydınlanma düşüncesini temel alır ve ilerlemeye inanır. Akıl ve bilimi ilerlemenin aracı olarak görür. Nesnel, evrensel ve yegâne bilginin akıl ve deney yoluyla edinilebilir olduğuna yönelik epistemolojik konum, bütün modernist öğretilerde sabit noktadır. Diğer bir yönüyle modernizm dünya üzerinde evrensel politika, kültür, bilim anlayışını

hâkim kılmaya çalışan bir kimliğe de sahiptir. Bu nedenle toplumlar modernleşme uğruna sancılı süreçlerden geçerler. Örnek verecek olursak, modern yaşam standartları modernizm ve kapitalizmin berabesinde gelmiş ve fakat insanların sahip olduğu pek çok kültürel, manevi değerleri de pek çok açıdan tahrip etmiştir. Modernizmin tek tip insan ve evrensel değerler ile sabit bir dünya düzeni kurma anlayışına modern bilimler de örnek verilebilir. Modern bilimler sonuna kadar yönteme bağlı olan, ‘bir’ ve ‘aynı şekilde’ düşünen bilimlerdir. Aynı zamanda disipline edici ve otoriterdirler. Modern bilimleri mümkün kılan şey, aynı şekilde düşünen öznelere yani bilim cemaatleridir. Bilim cemaati farklı türden düşünen diğer bir bilim cemaatini yok eder. (Khun’un paradigmalar arası çatışmaları gibi). Bu nedenle de modern bilimler yıkıcıdır ve demokrasiden uzaktır. Onlara verilebilecek olan en büyük zarar, *sert bir eleştiri yöneltmek ve demokrasi talebinde bulunmaktır*. Modern bilimlerin yıkıcı olmasının bir diğer sebebi ise; onlara göre bilim demek doğayı manipüle ederek hükmetmektir bu da beraberinde yok etmeyi getirir. Modern bilimlerde insan üretim ve toplumsal düzenin aracıdır ve doğada var olan, işlenebilecek olan herhangi bir ‘şey’den farksızdır. 19. yüzyılın başlarında ise bu gidişata tepki olarak sosyal bilimler ortaya çıkmıştır fakat modernizmin ve modern bilimlerin eleştiri olarak yalnızca sosyal bilimlerin varlığından söz etmek yeterli

* Ege Üniversitesi, Psikoloji Bölümü öğrencisi

olmayacaktır. Modernizmin eleştirileri genel olarak postmodernizm başlığı altında toplanabilir. Postmodernizm modern kültürün tüm alanlarını kapsayan bir eleştiridir. Kökensel olarak 19. yüzyılın başlarına dayanır (Endüstri Devrimi, kapitalizm).

Gerçekten sorun çözücü bilgi varsa nasıl elde edilir? Farklı ideallerden hangisi doğrudur? Modernizm bu iki soruya yanıt verememiştir. Bu soruların beraberinde getirdiği evrensellik anlayışına postmodernizm sert bir dille karşı çıkmaktadır. Postmodernler bilginin tarihsel bir fenomen olduğunu dolayısıyla da evrensel olamayacağını savunurlar. Öte yandan modern politika homojen bir toplum yaratmayı amaçlar. Homojen toplum yaratmak için de negatif ve/veya pozitif asimilasyon yapılır. Post-modernizme göre ise, farklı kültürleri olan farklı toplumlara anı rejimi dayatmanın savunulacak bir yanı yoktur. Bunun yanı sıra postmodernler, bir toplumun kendisi olabilmesi için yerel sanatlarını korumak zorunda olduklarını ifade ederler. Bu açıdan majör ve minör sanatlar ayrımı postmodernler tarafından reddedilir.

İşte tüm bu çekişmelerin arasında ‘deli’ kavram olarak sahnedeki yerini almıştır. Fransa’da ortaya çıkan ihtilalden sonra devrimci karşıtı olan bir grup insan Avusturya-Macaristan İmparatorluğu’na sığınmıştır. Fakat tıpkı modernizm gibi, paradigmalar arası çatışma gibi, devrimler de kendilerinden öncekini yok

etme, kendini başlangıç sayma özelliği taşımakta ve bir diğerine söz hakkı tanımamaktadır. Durum böyle iken Fransa’daki devrimciler Avusturya-Macaristan İmparatorluğu’na sığınan devrimci karşıtı fikirlere sahip olan insanları ellerine geçirerek üzerlerinde çeşitli uygulamalar yapmışlardır. Bir kısmı öldürülürken, bir kısmı psikiyatrik müşahede altına alınmışlardır. Psikolojik ilaçların yapılmaya başlanması da yine aynı döneme denk gelmektedir ve yakalanan insanlar üzerinde uygulamalar yapılmaktadır. Peki, neden bu insanlar seçilmiştir? Cevabı oldukça basit,

‘bir insanın düzene uymaması için, çoğunlukla aynı şeyleri düşünmemesi için zihninde, beyninde bir problem olması gerekir’.

Fransız devrimcilerinin yakaladıkları devrimci karşıtı insanlara psikolojik müşahedeler ve ilaçlarla yaklaşımlarının sebebi budur ki aynı zaman da deliliğin modernizme göre tanımına da uymaktadır. ‘çoğunluğa uymayan, çoğunluk gibi olmayan, aynı bilim cemaatinden olmayan, evrensel bilimi, evrensel kültürü savunmayan yok olur.’ Fransız Devrimi’nden sonra ortaya çıkan bu gelişmeler akıllara şu soruyu da getirir; insan zihnine hükmedilebilir mi? Ve bu yönde yapılan sistemli çalışmalarla insan akıllı ele geçirilebilen bir şey hâline getirilir.

Öte yandan deliliğin tanımı toplumdan topluma ve süreç içerisinde sürekli değişime uğramaktadır. Şöyle ki, Antik Yunan'da kendi kendine konuşan bir insana dahi, Osmanlı'da ermiş, günümüzde ise deli denilmektedir. Bu nedenle delinin tanımı sürekli değişmiş ve akıl, tarih içinde sürekli yeniden ve yeniden yorumlanmıştır.

Beraber yaşadığımız insanlarla ortak bir akla sahibizdir. Fakat delide ortak akıl yoktur ve insana durması gerektiği yeri bildiren sınırlardan deliler muaftır. Tıpkı insanın sınırları gibi toplumların da sınırları vardır ve toplumu oluşturan çoğunluk kendini ayakta tutabilmek adına bir eleme sistemi oluşturur. Bu nedenledir ki her sistem kendini ayakta tutabilmek için 'ben' ve 'öteki' geliştirmek zorundadır, deli ötekidir ve mutlaka kontrol altında tutulması gerekir. Deli olduğu sürece 'biz' diye bir şey olacaktır ve deliyi ayırdığımız sürece biz 'gerçek' olmaya devam edeceğiz, deli ise bizi biz yapan unsur olarak varlığını sürdürecektir. Herkesin içinde deli vardır, fakat sınırların farkında olan bizler o delinin açığa çıkmasından daima korkarız... Ve deliliğin süreç içerisindeki tanımı ve konumu şunu söyleme hakkını bize verir; postmodernizm, modernizmin içindeki deliliktir.

Kaynaklar

Foucault, M. (2013). *Deliliğin Tarihi* (5. Baskı). (M. A. Kılıçbay, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi. (Orijinal çalışma basım tarihi 1964.)

Kuhn, T. S. (2011). *Bilimsel Devrimlerin Yapısı* (1. Baskı). (N. Kuyaş, Çev.). İstanbul: Kırmızı Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1962.)

PSİKOLOJİK BİR ANALİZ: SOSYALİZMİN BAŞARISIZLIĞI

Mehmet Karasu*

İnsan; hayatı, insanı ve eşyayı beş farklı kavrama biçimiyle anlayabilir ve yorumlayabilir:

1-Düşünme; akılla ilgilidir ve aklın ontolojisi analiz etme, analiz edileni parçalama, bölme, biçme gibi faaliyetleri barındırır. Doğru-yanlış, gerçek-yalan gibi kavramlar düşünme alanı içerisinde değerlendirilir.

2-Duyular; duyu organlarıyla alınan enformasyonların dâhil edildiği alandır. ‘Hayatta kalma’ ve ‘varlıktan haberdar oluş’ duyu alanına hasredilir.

3-Hissetme; düşünce kaynaklı enformasyonların duygusal karşılıklarını (olumlu-olumsuz; iyi-kötü, güzel-çirkin) içerir. Yargıya varma işlemi bu alanda gerçekleştirilir.

4-Sezgi; düşünme ya da hissetme süreçleri olmaksızın o ‘an’a ya da öteye dair imaj, sezgi alanına ilişkindir. Sezgi, aklın aksine, bütünü görmeye yarayan duygunun gözüdür. Hakikat, hurafe, muhayyile (hayal - imajinasyon) gibi kavramlar sezgi alanı içerisinde anlaşılır.

5-Vehim; düşünme, hissetme, sezgi süreçlerinden bağımsız olarak zihnin ürettiği kuruntuların alanıdır. Doğu mistisizmindeki şeytan imgesinin klasik Doğu psikolojisindeki karşılığı bu alandır. Bunun yanında klasik anlayışa göre, vehim matematiği mümkün kılan alandır. Zira vehim soyutlamanın ilk aşaması olarak kabul edilir.

Kavramsal ve görelî olarak, düşünme ve duyu alanları *akılla*; hissetme, sezgi ve vehim alanları ise *duygularla* ilişkili alanlardır. Sosyalizm, toplum ‘doğruları’ ve ‘gerçekleri’ üzerine inşa edilmiş bir ideolojidir. *Sahici* sosyalistlerin topluma ilişkin analiz ve söylemlerinin neredeyse tamamı ‘doğru’ ve ‘gerçek’tir, demekte hiçbir mahsur görmüyorum doğrusu. Ancak başta Türkiye olmak üzere pek çok ülkede bu söylemler hak ettiği karşılığı bulamamıştır. Yine dindar bir düşünürün deyişiyle, kapitalizmin ortaya çıktığı ilk dönemlerde insanlığın vicdanı yalnızca sosyalizm olmuştur, bütün semavi inançların aksine. Bana göre sosyalizm, bir grup azınlığın ve zulme uğramışın iniltisi veya içli çığılığı olmaktan öteye gidemeyecektir. Çünkü sosya-

* Araş. Gör.

lizm, *düşünme alanına* hitap eder. Oysaki halklar, hayatını düşünme alanına göre değil; hakikat, hurafe, muhayyile gibi kavramların başat rol oynadığı *sezgi alanına* ilişkin değerler üzerine inşa eder. Halklar için, izafi olarak akıl yerine duygular ön plandadır, denilebilir. Yine halklar için doğru bilginin, sanılanın aksine, pek önemi yoktur; zira doğru bilgi hem mekanik, hem de yanlış inanç ve tutumların kolonlarını yıktığı ya da bozduğu için duygu sahasını tahrip edici bir özelliğe sahiptir. Yıpranma, travmatik süreçlere kapı aralayabilir ve bu durumla başa çıkmak için doğru ya da gerçek bilgiye ‘yokmuş’ muamelesi yapılarak onun görünür-lüğü örtük biçimde bertaraf edilir. Bu bakımdan halklar gerçeği çarpıtarak algılama eğilimindedir. Keza hakikat, hurafe ve muhayyileye dair söylemler çoğu kez mecazlardan ve akli aşan ifadelerden oluşur. Bu durumun iki sebebi olabilir; ilki, dokunulamayacak kadar ötede olanı, somutlaştırmayla, anlamak isteme ihtiyacı; diğeri ise, nispeten duygu alanına dair olanın duygusal karşılığını yani etki gücünü muhatabında artırma isteğidir.

Thomas Stearns Eliot’un,

*İnsan türü, fazla gerçekliğe tahammül edemez!*¹

sözünü bu bağlamda anlamak işimizi kolaylaştırabilir. Ayrıca gerçeği doğrudan karşılama becerisi zihinsel

sakinlikle; zihinsel sakinlikse eşyanın gerçekliğini çarpıtmaksızın kabul etme becerisiyle yakından ilişkili görünüyor.

Hakikat ve hurafeyle mücadele, gerçekler üzerinden gerçekleştirilemez. Hakikati yenmek için ondan daha iyi bir Hakikat; hurafeyi yenmek için ondan daha güçlü bir hurafe gerekir. Yani muhayyileyle realiteyle karşılık vermenin pratikte bir karşılığı yoktur.

Not: Yukarıda beş farklı kavrama biçimine ilişkin yapılan açıklamalar, her insanın biricik ve öznel varoluşunu ihmal ediyor dokusunu sezdirse de zihnin bu tip kategorilere ayrılarak bölümlendirilmesinin gerçeği tam olarak yansıtmayacağını bilincinde yazılmıştır. Gündelik hayatta sözü geçen kavrama biçimleri arasında dinamik bir etkileşim olup, bu biçimler bir bütünün farklı yüzlerini temsil ederler.

Kaynaklar

Cündioğlu, D. (2009). *Tanrı’yı Şehre Çağırıyoruz*. 29 Nisan 2014. <http://yenisafak.com.tr/yazarlar/?t=22.11.2009&y=DucaneCundioglu>

Geçtan, E. (2014). *Psikanaliz ve Sonrası*. (16. Basım) İstanbul: Metis Yayınları

http://www.youtube.com/watch?v=1k3t_zb3oH8 (Şimdiki Zaman Programı - Sky Türk, 31 Ocak 2010)

¹ “Human being cannot bear very reality!”

POZİTİF DUYGULAR

Veysel Bişgin*

Pozitif psikoloji, belirlenmiş mutluluk alanının daha üst düzeylerinde yaşamının yollarını ortaya koyan bir yaklaşıma karşılık gelmektedir. Devam eden bu yazı olumlu duyguları anlamayı, bazı olumlu duygular üzerinde düşünmeyi ve kendi olumlu duygularınızı arttırmaya yönelik olacaktır. Gerçek mutluluk, en temel güçlerin belirlenip geliştirilmesinden ve bunların işte, aşta, oyunda ve çocuk yetiştirilirken her gün kullanılmasıyla kendiliğinden gelir. Bu açıdan gerçek mutluluk, bir sonuç değil, bir süreçtir.

Pozitif psikolojinin 3 temel direği vardır;

- I. İlki olumlu duygu çalışmaları,
- II. İkincisi, başta güçler ve erdemler olmak üzere zekâ ve atletiklik gibi 'yetenekler'i de kapsayacak şekilde, olumlu özelliklerle ilgili çalışmalar,

- III. Üçüncüsü de, olumlu duyguları destekleyen erdemlerin ardındaki desteği oluşturan demokrasi, güçlü aileler ve özgür araştırma gibi olumlu kurumlarla ilgili çalışmalardır.

Pozitif Psikoloji, mutlu ve mutsuz anların anlamı, bunların oluşturdukları doku ve yine bunların gösterdikleri yaşam kalitesini oluşturan güçler ve erdemler ile ilgilidir.

Olumlu Duygu ve Olumlu Karakter

Olumlu duyguların kişilerin hayatlarını şekillendirme hususunda önemli bir rolünün olduğu düşünülmektedir. Bu duygu, olaylara bakış açısı, hayatı idame ettirme, alınan kararlar ve birçok önemli alanda etkililik göstermektedir. Olumlu duygunun davranışsal bir yansıması gülümsemedir. Gülümsemek bir kimsenin kendiyile ilgili çevresine verdiği olumlu ilk mesajlardan biridir. Seligman, *Gerçek Mutluluk* (Authentic Happiness) adlı kitabında, iki tür gülümsemenin varlığından söz etmiştir. Bunlardan ilki, adını kâşifi Fransız fizikçi Guillaume Duchenne'den alan *Duchenne gülümsemesi* olup gerçek bir gülümsemedir. Duchenne'e göre, gerçekten zevk ya da mutluluk gösteren tek gülümseme göz çevremizdeki kaslarla, yanak kaslarımızın aynı anda çalıştığı gülümseme şeklidir, onun dışındakiler gerçekten mutluluk gülümsemesi olmayan ya da sahte gülümsemelerdir. Bu sebepten, vesikalık fotoğraf çektirirken örneğin, sa-

* Psikolog

dece yanak kaslarımızı hareket ettirdiğimizde ortaya daha resmi ve sahte bir gülümseme çıkmaktadır. İkinci tür, gülümseme *Pan Amerikan gülümsemesi* olarak bilinmektedir, gerçek olmamakla birlikte Duchenne gülümsemesindeki özelliklerin hiçbirisini barındırmamaktadır. Bu gülümseme daha çok ağız hareketleriyle ilişkili olup sahte bir gülümsemedir.

Gülümsemenin bireylerin kişiliğine ve geleceğine yönelik bazı ipuçları verdiği öngörülmektedir. Kaliforniya'daki Berkeley Üniversitesi'nde Keltner ve Harker tarafından yapılan ilginç bir araştırma, üniversite yıllıklarındaki fotoğraflarında olumlu yüz ifadelerine sahip kız öğrencilerin daha mutlu bir hayat sürdürdüklerini ortaya koymaktadır. Araştırmada, Kaliforniya'nın Oakland şehrinde sadece kız öğrencilerin eğitim aldığı Mills Koleji'ndeki öğrencilerin 1958 yılına ait yıllık fotoğrafları incelenmiştir. Öğrenciler 21 yaşındayken başlatılan bu araştırma, 30 yıl boyunca sürmüş; 27, 43 ve 52 yaşlarına geldiklerinde katılımcılara belirli rutinlerde çeşitli kişilik testleri yapılmış ve demografik bilgiler toplanmıştır. Yıllık fotoğraflarında yüze ait hareketlerin kodlanması ve analiz edilmesi, 1976 yılında Ekman ve Friesen tarafından geliştirilen Yüze Ait Hareket Sistemi (Facial Acting Coding System) kullanılarak yapılmıştır. Uzmanlar, yıllık sayfalarındaki resimleri 10.16 X 15.24 cm'ye büyüterek fotoğraflardaki yüz hareketlerini kodlamışlardır. Fotoğraflardaki öğrencilerin hemen hemen hepsi gülümsemesine

rağmen, Duchenne gülümsemesine sahip olan öğrencilerin yüzlerinde harekete geçen kaslar, diğer öğrencilerinkilere göre farklılık göstermektedir. Duchenne gülümsemesi, diğer adıyla 'içten gelen' gülümsemede olumlu duyguyla ilişkili olan iki önemli yüz kası harekete geçer. Bu kaslar, zoraki gülmeyle ortaya çıkmayacak kadar doğal ve içtendir. Duchenne gülümsemesi esnasında göz çevresini saran 'orbicularis oculi' kasının büzülmesiyle yanaklar yükselir, gözaltında şişme ve göz kenarlarında kırışıklıklar meydana gelir. Araştırmanın sonuçları, içten gelen gülümsemeye sahip kişilerin daha mutlu olduklarını, aile ve arkadaş çevresiyle daha sağlıklı ilişkiler kurduğunu göstermektedir. Olumlu duyguya sahip olan kişiler, daha dışadönük, anlaşılmaya açık, düşünceli ve empatik olduklarından ötürü bu kişiler daha güçlü sosyal ilişkiler kurarak hayattan daha çok zevk alırlar. Ayrıca fotoğraflarda olumlu duygu ifadesi gösteren ve Duchenne gülümsemesine sahip olan öğrencilerin birçoğunun 27 yaşına kadar evlendikleri görülmüştür. Bu kişilerin evliliklerinde diğer katılımcılara oranla daha mutlu oldukları ve daha fazla romantik ilişki yaşadıkları; evlilik içi tartışmaların ve boşanmaların diğerlerine oranla çok daha az olduğu bulunmuştur. Sadece yüz kaslarına bakılarak elde edilen bu sonuç gülümsemenin ne kadar önemli bir öngörü sağladığını ortaya çıkarmıştır. Gülümsemeyle beraber olumlu

duyguların davranışsal birçok yansımasının varlığı bilinmektedir.

Yaşama dair mutluluk elde etme çabalarında hazzın da ayrı bir yeri mevcuttur. Haz, isteklerin ve gereksinimlerin geçici olarak doyumu olarak tanımlanabilir. Hazlardan doyum sağlayan bir bireyin anlık durumlarından elde ettiği olumlu his, kalıcı mutluluğunu da etkilemektedir. Nitekim böyle bir birey yaşamının kalitesini iyi anların belirlediğini düşünür. Ancak anlık hazların birleşiminin ne derece kaliteli bir yaşam ve bir mutluluk oluşturabileceği tartışılır. Tarihi süreçte yaşamın iyi anlarının hazzı dayandığını belirten kimi filozoflar da bulunmaktadır. Davranışların nedenini mutlu olma isteğine bağlayan Aristippos, hazzı yaşamın gereği olarak görmüştür ve hayatta en önemlisinin kalıcı hazzı ulaşmak olduğunu belirtmiştir.

Yaşamda elde edilen değerler belirli yaşantıların sonucuna göre değerlendirilmektedir. Bu sebepten sonların yaşamınızda özel bir yeri vardır. Sonlar, aynı konuda atılacak adımları şekillendirmekle beraber atılan adımlara bir etiket vermek için de önem taşımaktadır. Bu bakımdan sonu güzel elde etmek için süreci iyi sürdürmek önemlidir.

Bütün duyguların, bir duygu ögesi, bir duyu ögesi, bir düşünce ögesi ve bir de eylem ögesi vardır. Bir kişi ya da nesneyle ilgili olumlu duygular ona yaklaşmamıza,

olumsuz duygular ise ondan uzaklaşmamıza neden olur. Fredrickson'a göre, olumlu duyguların evrimde yüce bir amacı vardır. Olumlu duygular, var olan entelektüel, fiziksel ve toplumsal kaynaklarımızı genişletir ve karşımıza bir fırsat ya da tehdit çıktığında kullanılabileceğimiz rezervler oluşturur. Ruh hâlimiz olumlu olduğunda, insanlar bizden daha çok hoşlanırlar, daha sağlam arkadaşlıklar, aşk ilişkileri ve işbirlikleri kurulur. Olumsuz duygunun kısıtlayıcı etkisi olmadığına, zihinsel durumumuz açıktır. Yeni fikirlere ve yeni yaşantılara açıktır. Olumlu duygular, bireylerin olaylar ya da karşılaştığı durumlar karşısında üretkenliğini arttırmakla beraber; bireylerin karşılaştığı olumsuz şeylerde başa çıkma becerilerini de arttırmaktadır. Olumlu duyguyu yaşamak, sadece kendisinin güzel duygular hissettirmesinden dolayı değil, dünyayla iyi ilişkiler kurmamızı sağladığı için de önemlidir. Bu açıdan yaşamımıza daha fazla mutluluk getirmek için çaba harcamayı ihmal etmememiz gerekir. Bu çabanın hem kısa hem uzun vadede getirisi şüphesiz daha kalıcı olacaktır.

Bir sonraki yazıda ele alınacak konu; yaşamımızdaki olumlu duygu miktarını arttırabilir miyiz, üzerine olacaktır.

Not: Bu yazı, Seligman'ın *Gerçek Mutluluk* olarak Türkçe'ye çevrilmiş kitabındaki sıra ve içerik çerçevesinde hazırlanmıştır.

Kaynaklar

'Bir Ömre Bedel' Gülümseme. (b.t.). 12 Mart 2014, (<http://feminapsikoloji.com/2013/03/25/bir-omre-bedel-gulumseme/>)

Harker, L., & Keltner, D. (2001). Expressions of Positive Emotion in Women' s College Yearbook Pictures and Their Relationship to Personality and Life Outcomes Across Adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology Psychologist*, 80 (1), 112-124.

Seligman, M. E. P. (2007). *Gerçek Mutluluk*. (S. K. Akbaş, Çev.; Çev. Ed., E. Köroğlu). Ankara: HYB Basım Yayın. (Orijinal çalışma basım tarihi 2002.)

SOSYAL DOKUNUN İHMALI

Nursel Avcı*

Bu yazı Ege Üniversitesi İnşaat Mühendisliği doktora tezi kapsamında Kadifekale’de tapu sahibi olan ve Uzundere TOKİ evlerinde ikamet etmeye başlayan 186 kişi ile yapılan yüz yüze görüşme sonucunda elde edilen verilerin içerik analizi ve görüşmeler esnasında yapılan gözlemlere dayanarak hazırlanmıştır.

Genel Bilgiler

Kadifekale, çoğunlukla Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi, nispeten daha az olmak üzere İç Anadolu Bölgesi’nden göç almış, İzmir’in kent merkezine yakın bir mahallesidir. Mahalle 2006’da *Afete Maruz Kalan Bölge* ilan edilmiş ve *Kentsel Dönüşüm Projesi* kapsamında mahalledeki 1968 konutu içine alan 420 bin hektarlık alanın yıkılması kararı alınmıştır. 2007 Eylül ayında ilk yıkım gerçekleşmiş ve tüm binaların yıkımı 2013’te tamamlanmıştır. Kadifekale

sakinleri 2010 yılında Uzundere semtindeki TOKİ evlerine yerleştirilmişlerdir. Bunun yanında TOKİ evlerindeki binalar on beş katlı olup her bir katında dörder daire bulunmaktadır.

Değişen Pratikler ve Sorunlar

Kadifekale kent merkezine 10 dakikalık mesafedeyken, Uzundere ile kent merkezi arasında yaklaşık 1 saatlik mesafe söz konusudur. Ayrıca halkın kente inmesi için yeterince ulaşım araçlarının sağlanamayışı bu süreyi daha da uzatmaktadır. TOKİ sakinlerinin Uzundere’nin kentten uzak olması ve ulaşım kısıtlılığını dile getirdiği söylemlerine bakıldığında, ‘hapishane’ ve ‘dağ başı’ kavramlarını kullandıkları görülmektedir. Hem yolun uzun sürmesi hem de ulaşım araçlarının kısıtlılığı nedeniyle zorunluluk hâlleri dışında kente inilmediği dile getirilmiştir. Kent içi hareketliliğin azalmasıyla halkın kent deneyimlerinin kısıtlanması, kendilerinde kentten ayrı düşme algısı oluşturduğu ve gettolaştırma duygusuna neden olduğu söylenebilir. Kadifekale’deki evlerin daha sıcak ilişkilere zemin hazırlayan yapısı, özgün mekân deneyimine karşın; Uzundere TOKİ evlerinin modern ve tek biçimli bir mimari yapıya sahip olduğu görülmektedir. İki yerleşim yeri arasındaki zıt mimari yapı Kadifekale’deki ‘ev duygusunun’ yetirilmesine neden olmuştur. Mimarideki yapısal değişikliğin duyguların yanı sıra günlük yaşam pratiklerini de etkilediği de görülmektedir. Kadifekale’de kendi evinde istediği

* Psikolog

gibi davranan, evin giderlerini kendi kişisel imkânlarına göre karşılayan halk, artık apartmanda başkalarıyla yaşamının vermiş olduğu sorumlulukla diğerlerini düşünerek davranmaya başlamıştır. Balkonda halı ya da sofra bezi silkmeme, gürültü yapmamaya daha fazla özen gösterme gibi davranışsal değişikliklerle birlikte, apartman koridoru, merdiven ve asansör kullanma pratikleri de ortaya çıkmıştır. Evin giderlerini, aidat, kömür parası, su parası gibi apartmanın ortak giderlerine göre ayarlamaya başlamışlardır. Sosyal ilişkiler, mekân değişiminden etkilenen diğer bir boyuttur. Kadifekale'deki mekânsal düzen mahalle sakinlerinin birbirleri ile daha sıcak ilişkiler kurdukları, komşuluğun hissedildiği bir çevre deneyimi sağlarken, Uzundere'deki apartman hayatı komşuluk ilişkilerinin sürdürülmeyecek hâle gelmesini, bunun sonucunda *mahalle duygusunun* yitirilmesine neden olmuştur. Toplulukçu kültüre sahip olan mahalle sakinleri komşuluk duygusuyla önceleri kendi çevreleri ile maddi kaynak paylaşımında bulunurken, kültürel değerleri değişmemesine rağmen, mekânsal değişimin kaynakların paylaşımını engellemesi dile getirilen diğer bir olumsuzluk olmuştur. Önceden deneyimlenen sosyal bağların kopması, görüşmelerde dile getirilen komşuluk özlemi yeni yerleşim yerine aidiyet hissinin oluşmasını engellediği söylenebilir. Apartman yaşantısının yanı sıra daireler de Kadifekale'deki halkın sosyo-demografik, sosyo-kültürel özelliklerini

ve konut deneyimleri dikkate almadan tasarlanmıştır. Özellikle Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden göç etmiş ailelerin nüfus olarak kalabalık olması, yapılan küçük dairelere sığmamaları sonucu önceden benimsenenden farklı bir ev deneyiminin oluşmasına neden olmuştur. Evlerdeki Amerikan tipi mutfak, alafranga tuvalet gibi halkın sosyokültürel kodlarına göreli olarak uyum göstermeyen mekân düzenlemesinin yapılması da ev deneyimini değiştiren diğer unsurlardandır. Sosyal dokunun göz ardı edilmesi, evlerin kültür odaklı yapılmaması 'ev duygusunun' yerleşmesine engel olduğu söylenebilir. Bir süredir Uzundere'de yaşamalarına rağmen hâlâ Kadifekale'deki evden söz ederken 'evim' kavramının kullanılması yeni yerleşim yerinin benimsenmediği düşüncesini akla getiren diğer bir sebeptir.

Korunan Alışkanlık ve Değerler

Yeni yerleşim yerinde mekânsal değişimle birlikte bazı alışkanlıkların değişmesinin yanı sıra korunmaya çalışılan kültürel değerlerin de olması ve terk edilmeyen bazı alışkanlıkların yeni mekânsal alanda çatışmalara neden olması değinilmesi gereken bir diğer önemli konudur. Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden göç etmiş kesimin 'modern' biçimde yapılan konutların mimari özelliklerine bakmaksızın kendi evlerini kültürel değerlerine göre döşedikleri görülmüştür. Birçok evin oturma odasında boydan boya halı serildiği, yer minderlerinin kullanıldığı ve

bazı mutfakların duvarlarına kurutmak amacıyla sebzeler asıldığı gözlenmiştir. Ülkenin diğer bölgelerinde göç edenlerin evlerine bakıldığında ise oturma gruplarının yemek masalarının bulunduğu, tasarımın yeni mimari yapıya uygun yapıldığı görülmüştür. Bölge farkı gözetmeksizin bazı evlerde Amerikan tipi mutfak ile salon arasına duvar örülerek kadının yemek yaparken misafir tarafından izlenmesi engellenmeye çalışılarak içselleştirilmiş mahremiyet duygusu korunmaya çalışılmıştır. Her ne kadar çevrenin değişmesi bazı kültürel değerlerin devamını imkânsız kılmış olsa da özel alanda bazı kültürel değerler sürdürmeye çalışılmıştır. Yine sitenin içinde kümes hayvanlarına rastlanması, site dışındaki devlet arazisine bostan ekiminin yapılması hâlâ eski kültürel değerlerinin koruma isteğini göstermektedir. Tek katlı müstakil evlerle düzenlenmiş bir mahalle yaşamından, çok katlı apartmanlarla düzenlenmiş bir site yaşamına geçiş, birçok kişi açısından ilk defa yaşanan bir deneyim olmuştur. Kültürel arka plan düşünülmeden tasarlanan yeni mekânsal düzende insanların uyum içinde yaşaması için hiçbir bilgilendirmenin yapılmaması sonucunda apartman içerisinde, müstakil evde edinilen alışkanlıklar sürdürüldüğünde toplu yaşam koşullarında çatışmaların meydana gelmesine neden olduğu dile getirilmiştir.

Yazının başında da belirtildiği üzere Kadifekale sakinlerinin Uzundere'ye yerleştirmeleri onların ilk göç

deneyimleri değildir. Mahalle sakinlerinin neredeyse hepsi çeşitli sebeplerle ülkenin farklı bölgelerinden İzmir'e göç etmiştir. Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ikamet edenler siyasi nedenlerle, devlet zoruyla göç etmek zorunda kalırken, diğer bölgelerden göçler ekonomik nedenlerden olmuştur. Yapılan görüşmelerde göç tipinin farkı, gerek kültürel değerlerin korunmasında gerekse yeniden yer değiştirmenin oluşturduğu algıda farklılıklar göstermiştir. Özellikle Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden gelen yaşlıların, kendilerinden *Kentsel Dönüşüm Projesinde* yaşanan süreci anlatmaları istendiğinde o dönem yaşadıkları mağduriyeti dile getirirken İzmir'e göç ederken geçirdikleri süreci de anlatmaları, yaşlıların, özelde yaşlı kadınların, Türkçe bilmemesi sık karşılaşılan bir durum olmuştur. Kadifekale'yi 'Küçük Mardin' diye yeniden isimlendirmeleri de şehir merkezinin ortasında bir memleket kurduklarını ve orada kendi kültürlerini yaşatma çabası içerisinde olduklarını göstermektedir. Hem kendi kültürlerini yaşamak hem de yeni şehre uyum sağlamak için entegrasyon ve segregasyon stratejisi arasında mekik dokurken daha, yeniden bir göçün yaşanması kendilerinde bir savrulma hissini oluşturduğu söylenebilir. Kendi tercihleri doğrultusunda göç edenlerin ilk göç ilgili bir şey dile getirmemeleri, fakat Kadifekale'den ayrılmak zorunda bırakılmaları nedeniyle hayıflanmaları göç tipinin yerleşim yerinin benimsenmesinin ve

oraya uyum sađlamanın üzerindeki etkisini göstermektedir.

Uzundere'de güvenliğin yeterince sağlanmaması, halkın kendi günlük ihtiyaçlarını gidermeleri için yeterli imkânların oluşturulmaması, sosyal donatıların göz ardı edilmesi, proje sürecinde yeterince bilgilendirilmeme ve taşınma sonrasında kendileriyle ilgilenilmediği inancı TOKİ evlerinin benimsenmemesinin diğer nedenleri arasında sayılabilir. Diğer bir değişle olumsuz mekânsal düzenlemenin yanı sıra dışlanma ve ayrımcılık algısı yeni yerleşim yerinde aidiyet hissini etkilemiştir.

Not: İçerik analizinde katkılarından dolayı İrem Umurođlu'na teşekkür ederim.

Kaynaklar

Özer Y. E, Yönten A., ve Yılmaz F. (b.t.). Afet Riski Taşıyan Bölgelerdeki Kentsel Dönüşüm Uygulamalarında Sosyo-Beşeri Faktörlerin İncelenmesi Üzerine Bir Çalışma: Uzundere TOKİ Dayanışma ve Yardımlaşma Derneđi Örneđi. İzmir.

CİNSEL EĞİTİM VE AİLE FAKTÖRÜ

Bülent Altınok*

Tabu olarak cinsellik, insanın sosyal bir varlık olarak evrilmesiyle, korkutularak, yasaklarla sınırlandırılarak günümüzde etkisini hâlâ - geçmiş zamanlar kadar olmasa da- sürdürmektedir. Cinsellik canlılar arasında sadece, sahiplenme duygusuna sahip olan insanın insana, insanın kendine yük hâline getirdiği bir olgudur. Hâlbuki İnsandaki cinsellik, duygu ve bilincin işbirliğiyle anlam kazanır. Bu özellik insan cinselliğini diğer canlıların cinselliğinden ayırarak cinselliğin nitelikli olmasını mümkün kılar. İnsanın varlığının devamını mümkün kılan cinselliğin korku ve baskı niteliği taşıyan davranış ve sözcüklerle süslenerek anlatılması, onun üreme aracı olmasından öteye gitmesine engel teşkil ediyor gibi görünmektedir.

Sağlıklı bir cinsellik bebeklik dönemiyle başlar, çocuklukta merak duygusuyla görünür hâle gelir, ergenlik

döneminde yeni boyutlarla dinamizm kazanır, yetişkinlik döneminde denge hâline evrilir, ileri yaşta ise bütünlük hissine yardımcı olur. Çocukluk döneminde merakla görünür olan cinselliğin bu dönemde nitelikli olarak öğretilmesi, ergenlik döneminde değişime başlayan cinselliğin daha az sorunlu geçmesini sağlayacaktır. Daha az sorunlu diyorum, tamamen sorunsuz geçen bir dönem canlı doğasına aykırı durum olarak değerlendiriyorum çünkü. Zira çaba harcanmadan elde edilen, insanı doğallıktan uzaklaştırarak yaşamının otantikliğini akamete uğratabilir. Cinselliğin ergenlik döneminde sorunsuz yaşanmasını sağlıklı olarak görmek doğru bir tutum olmayabilir. Bu nedenle daha az sorunla karşılaşılmasını önemsemek gerekir ve çocukluk döneminde merakla görünür olan cinselliğin nitelikli bir eğitimle yönetilmesi ileri yaşamı keyiflendirebilir.

İnsanın değişim ve gelişim sürecinde daha sağlıklı, mutlu bir cinsel yaşam için aile bireylerinin eğitiminde izlenecek sıra çok önemlidir. Öncelikli olarak ailede ebeveyn özelliği taşıyanların -anne, baba, ağabey, abla- cinsel eğitimde hedef kitle olarak belirlenmesi bu açıdan önemlidir.

Yaşam, sadece engelli olmayan insanlar üzerine kurulu olmadığını insanlara pek çok deneyimle göstermektedir. Diğer bir deyişle dünya üzerinde bulunan engelli bireylerin varlığı bu gerçekliği açıkça gözler önüne

* Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Eğt. Öğrt. ve Aile Danışmanı

sermektedir. Engelli bireyler hangi engel grubuna dâhil olursa olsunlar, hangi coğrafyada bulunursa bulunsunlar, istismara en açık bireylerdir ve istismar daha çok cinsel ve fiziksel şiddet niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda engellilere yönelik cinsel eğitim, engelli olmayan bireylere verilen cinsel eğitimden belki de daha fazla önemlidir. Bunun yanında engelli bireylerin cinsel değişim süreçlerinin normal değişim gösteren bireylerin yaşadığı değişim aşamalarından hiçbir farkının olmadığı bilmek sizi şaşırtabilir.

Her insanın cinsel ihtiyaçları vardır ve ayrıca bu ihtiyaçların karşılanması da bir hak olarak karşımıza çıkar. İnsanın bu hakkı doğrultusunda, engelli bireylerin bilişsel, sosyal, fiziksel ve dil gelişimlerindeki yetersizliklerin giderilmesinde gösterilen çabanın cinsel gelişim alanında da gösterilmesinin gerekliliğine ihtiyaç vardır. İnsanın sadece dört gelişim alanındaki eksikliklerini tamamlayarak bir bütün olduğunu kabul etmenin bir yanılgı olduğunun görülmesi gerekir. Bu yanılgıdan kurtulmanın öncelikli yolu, insanın dört değişim sürecine cinsel değişim sürecinin de eklenmesinin gerekliliğine inanmak ve buna uygun bir tutum sergilemektir. Bu inançla insanı bir bütün olarak irdeleme olanağı yakalayabiliriz.

Cinsel eğitim, üzerine düşünülmesi cesaret gerektiren bir alandır. Cesaretin sonunda ortaya çıkan düşünceleri anlamlı cümlelere dönüştürmekse bir o kadar

zordur ve fakat bu düşünceler iyi bir şekilde derlendiğinde cinsel eğitim süreçleri gayet keyifli bir hâl alır. Tıpkı bungee jumping yapan bir insanın aldığı keyif gibi.

İnsan, gerçekten bilgi ve farkındalık sahibi olduğu konularda fikrini cesurca ifade edebilmeli ve bunları muhataplarıyla hiyerarşik bir ilişki kurmadan paylaşmalı. Bu pratikle, Marksist teorisyen Rosa Luxemburg'un 'hareket edersen zincirlerinin farkına varırsın' düşüncesi yolumuza ışık tutabilir. Çünkü zihinlerin esir olduğu toplumlarda bedenler köledir. Kölenin de bedeninde hiçbir hakka sahip olmadığını hatırlatmak isterim.

Cinsel eğitimin nasıl verilmesi gerektiğinden evvel, eğitim verme pratiğini sergileyecek ebeveynin kendi geçmişini sorgulaması gerekir. Zira verimli bir eğitim süreci için bu durum çok önemlidir. Geçmişini hatırlayabilme, şimdiyi yönetebilme, geleceği planlayabilme becerisine sahip olan bir ebeveynin, çocuğunun her alandaki nitelikli değişimine ciddi bir katkı sağlayacağına inanıyorum.

Elbette insan her şeye gücü yeten bir varlık değildir. Fakat insan zihni yapısı gereği düşünerek ve uygulayarak yaşadığı süreçleri yönetme becerisine sahip olmakta ve bu becerisini değiştirerek geliştirmektedir. Bu açıdan cinsellik, duygu ve bilincin işbirliğiyle anlam

kazanır. İşbirliğiye yönetme becerisinin varlığıyla söz konusu olan bir eylemdir. Süreci iyi yöneten yaşamdan keyif alır. Bu açıdan yaşamdan keyif almak ve aldırabilmek adına cinselliği insanın insana, insanın kendine bir yük hâline getirdiği bir olgu olmaktan çıkarmak gerekir. Peki, kaliteli bir cinsel eğitim için, yaşadıkları dünyaya hem zahmetli hem keyifli bir süreç sonucunda çocuk getirecek ya da getirmiş olan anne ve babalarda hangi özellikler olmalıdır?

Ebeveyn Meraklı Olmalı

Yaşamı merak etme özelliği olan bir ebeveyn çocuğu tarafından cinsellikle ilgili gelecek soru karşısında hazır bulunuşluluk düzeyi yüksek olacağından nerden geldim, nereden çıktım, gibi sorular karşısında zor durumda kalmayacaktır.

Ebeveyn Çocuğunun Değişim Düzeylerini Belirlemeli

Nitelikli bir gözlemle çocuğun değişim ve gelişim süreçleri belirlenebilir. Bu durum ebeveynin cinsellikle ilgili neyi konuşup konuşmayacağı konusunda süreci yönetmesini kolaylaştıracaktır.

Ebeveyn Nitelikli Gözlem Becerisine Sahip Olmalı

Çocuğun değişim süreçlerini takip etmek, nitelikli bir gözlem becerisinin olmasını gerektirir. Çünkü bu özellik neyi, ne zaman, niçin, nerede öğreteceğinin temel bileşenlerinden birisidir.

Ebeveyn Sadece Merak Edilen Konu Üzerinde Durmalı

Çocuk, ana-babasına ne sorduysa ana-baba sadece onun cevabını vermeli. Gereksiz detaylardan, yüksek soyutlamalardan kaçınmalı. Bu özellik süreci mekanik hâle getirmenin başlangıcı sayılabilir. Çocuğa verilecek cevaplar çocuğun merakını derinleştirecek nitelikte olmamalı.

Ebeveyn Cinsel Eğitim Süreçlerini Önceden Planlayabilmeli

Her çocuk cinsellikle ilgili merakla sahip olmayabilir, ebeveynler bu durumu anlamlı bir kaygı düzeyiyle karşılamalı ve cinsellikle ilgili gerekli konuşmaları önceden çocuklarının değişim düzeylerini temel alarak planlayabilmeli.

Ebeveyn Çocuğuyla Karşılıklı İletişim Kurabilmeli

Cinsel eğitim sohbet havasında, bir şey öğretiliyor hissine kaptırmadan sıradan bir konu niteliğinde verilmeli. Bu durum çocuğa daha güvenli bir ortamda olduğunu hissettir ve bu durum çocuğun özgüvenini destekleyerek onun olumlu geri bildirimler vermesini mümkün kılacaktır.

Sonuç olarak toparlarsak, insanın varlığını doğrudan etkileyen bu özel konu, bireylere ne kadar nitelikli verilirse varlığımızı sürdürdüğümüz ve sürdüreceğimiz dünyayı daha yaşanılabilir kılmak o ölçüde kolaylaşa-

caktır. Bu açıdan benlik saygısı yüksek, özgüvenli, meraklı ve zihni değişim-gelişimlere açık bireylerin sayısını artırmanın bir yolunun da çocuklarımıza verilmesi gereken sağlıklı cinsel eğitim süreçlerinden geçtiği inancındayım.

İKTİDAR ARZUSU

Malake Kıdıraliev*

İktidarın doğasında başkalarıyla yetki paylaşmaya, eleştiriye ve kendine müdahaleye tahammülsüzlük ya da direnç vardır. İktidar arzusu ise idare etmenin verdiği benlik doyumu kaynaklı, iktidar olmanın imkânlarından istifade etme ve mutlak iktidar olma arzusuna karşılık gelir. İdare etme arzusu makul sınırlar içinde kalmadığında, nasıl arzu ilk önce iradeyi -aklı- devre dışı bırakır ya da silikleştirir ve daha sonra ilkeler ve değerlerle değil, arzu ve isteklerle hareket eder, aynı onun gibi iktidar arzusu ilkelerle sınırlanmadığında güç zehirlenmesine neden olarak, salt duygu ve ihtiraslarla hareket etmeyi ortaya çıkarır. Bu tarz bir hareketin kaçınılmaz sonucu olarak yapılacak yanlışlar, vicdanları rahatlatmak için iktidar tarafından rasyonelleştirilir.

Böylesi dokuda olan iktidarlar paranoyak bir tutumla varlığını sürdürür. İktidar olmanın verdiği imtiyazları

kaybetme korkusu, çevresine karşı kendisini sürekli şüpheli olmaya iter. Bu tür iktidarların belirgin diğer özellikleri ise, kendisi gibi düşünmeyenleri 'şeytanlaştırma', 'ötekiyi' rahatça icat etme veya ona yönelik nefret söylemidir. Öteki, bu tür idari yapılarda *günah keçisi* rolünü üstlenir.

Bu konuyu İslam tarihinden yaşanmış bir örnekle bağdaştırarak inceleyebiliriz. İslam tarihinin parlak bilginlerinden birisi, Hanefi mezhebinin kurucusu kabul edilen Numan bin Sabit'tir, ancak halk arasında daha çok Ebu Hanife adıyla bilinir. Döneminin bilginlerinden ders almış, daha sonra kendi okulunu kurarak pek çok İslam bilgini yetiştiren bir İslam bilginidir. Kendisini seven ciddi bir kitlenin varlığı, idarecilerin gönderdiği hediyeleri kabul etmemesi, teklif edilen devlet görevlerinde yer almaması gibi faktörler Emevi idarecilerini endişeye sevk eder. Bu nedenle Emevi yönetimi Ebu Hanife'ye kadılık teklif ederek yanına çekmek ister. Böylesi bir durum, bir İslam bilginin anlam dünyasında Emevilerin yapacağı haksızlıklara ortak olma ihtimalini de ortaya çıkarır. Irak valisi Ömer bin Hubeyre tarafından yapılan kadılık teklifinin asıl maksadını anlayan Ebu Hanife görevi kabul etmez ve çeşitli nedenlerle gözaltına alınarak kırbaçlatılır.

Yönetime Abbasi ailesi gelince Ebu Hanife çok sevinir, ona göre iktidara liyakatı (ehliyet) olanlar gelmiştir.

* Ege Üniversitesi, Psikoloji Bölümü öğrencisi

Ama sevinci uzun sürmez, iktidar zehirlenmesi yaşayan Abbasi idarecileri de benzer siyasete devam eder. Devrin pek çok din bilgini ve kanaat önderlerine zulmedilir. Ebu Hanife yapılan yanlışlar konusunda uyarılarda bulunur. Zira İslami gelenekte ulemanın bir vazifesinin de idarecileri uyarmak olduğu kabul edilir. Abbasi halifesi Ebu Cafer el Mansur, Numan bin Sabit'i yanına çekmek ister, ona hediyeler gönderir. Ebu Hanife kamu imkânları ile alınan hediyeleri kabul etmez ve meşru görmez. Ebu Mansur buna çok alınır. Musul isyanını bahane ederek halkı katletmek için fetva isteyen halifeye olumsuz cevap veren Ebu Hanife tekrar hapse atılır. İşkencelerden sonra zehirlenerek hapiste ölür. Emevi ve Abbasi baskılara boyun eğmemenin bedelini ondan önce pek çok insan gibi o da canıyla öder.

Demokrasinin tam olarak yerleşmediği ülkelerde devletten bağımsız, kamu malından yararlanmayan, değerlerle hareket eden ve resmi ideoloji ile kısmi dahi olsa fikir ayrılıkları yaşayan kanaat önderleri ve sivil hareketler iktidar sahipleri için her zaman potansiyel bir tehdit olarak algılanmıştır.

Günümüz Türkiye'sinde, uzun yıllardan bu yana organize olmuş, ciddi bir kitlesi olan, devletin bazı icraatlarını doğru bulmadığı için eleştirebilen ve doğrudan herhangi bir dış ülkeye bağlılığı olmayan Hizmet hareketi de yukarıda anlattığım bağlamla benzer olarak

yaşanan süreçte 'öteki' olma rolüne itilmekte ve bu oluşuma kamuoyunda 'paralel örgüt', 'Haşhaşi' gibi söylemlerle yoğun algı manipülasyonu yapılmaktadır. Sanıyorum, iktidar ve sivil toplum hareketleri arasındaki buna benzer gerilim ve çatışmalara demokrasi kültürünün gerçek anlamda içselleştirildiği zamana kadar tanıklık edeceğiz.

Kaynaklar

Bilgin, N. (Ed.). (2009). *Sosyal psikoloji* (3. Baskı). İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

Ebu Hanife. (b.t.). 8 Mayıs 2013, http://tr.wikipedia.org/wiki/Ebu_Hanife

ÇOCUK PORNOSUNA ERİŞİMİN OLASI NEDENLERİ

Mehmet Karasu*

Başlık, içeriği geçmemeli' prensibine sadık kalma niyetini muhafaza ederek, başlık içerisindeki bir kelimenin kullanımıyla konuya giriş yapmak istiyorum. Türkçe'de çoğu zaman birbiri yerine kullanılan iki kelime: neden ve sebep. Teknik anlamıyla, neden (cause) olumsuz çağrışımları ya da çıktıları olan yapılarda, sebep (reason) ise olumlu çağrışımları olan bağlamlarda kullanılır. Bu bakımdan başlığı "... olası sebepleri" yerine "... olası nedenleri" şeklinde seçtim. Bu nüans dilden kaynaklı anlama problemlerinin nispeten bertaraf edilmesi adına işimizi kolaylaştırabilir. Zira düşüncelerimizin köklerinde anlam evrenlerimizi inşa eden ve sürdüren dilin önemi konunun muhataplarınca sanırım yadsınmayacaktır.

* Araş. Gör.

Pedofili, yetişkinler için cinsel haz nesnesinin ergenlik öncesi çocuklara ya da ergenliğe yeni girmiş olanlara yönelmesine bağlı olarak, bağlamına göre tanımlanabilir, bazen rahatsızlık bazen de bir suçtur. Pedofili kelimesinin kökü, Yunanca *paid* (çocuk, oğlan) ve *philia* (düşkünlük, sapma) kelimelerinden oluşur. Bunun yanında pedofili kavramının dilimizdeki bir başka kullanımı, Arapça kökenli *sübyan* (çocuklar) kelimesinden türetilen sübyancılık kelimesidir. Pedofili üzerine yapılan bu kısa açıklamalar, çocuk pornosuna erişimin pedofilin form değiştirmiş bir başka yüzü olarak kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Avrupa'da çocuk pornosuna erişimin %67'si Türkiye'den olmaktadır. Böylesine yüksek oranlarda erişimin olası nedenleri neler olabilir, bu yazıda maddeler hâlinde bu konunun üzerinde durmak istiyorum.

I.

Bireyin gündelik rutinlerinde diğerine kendini 'temiz' olarak sunma isteğinin (sosyal arzulanırlık) güçlü bir dokuda olmasına karşın, kendi içinde olan ve fakat yüzleşmek istemediği 'kirli' ve karanlık yönlerini yine kendi zihninde meşrulaştırma isteği, çocuk pornosuna erişmeyi istemekle daha kolay araçsallaşabilir. Zira çocuk a priori ve kültürel olarak 'temiz' kabul edilir ve temiz olanın 'kirli' bir iş yapabildiğine şahit olmak, zihinsel olarak bireyi rahatlatır. Böylesi bir

tanıklık, bireyi kendi içindeki karanlık yönleri açısından yalıtılmış hissetmeye karşı koruyabilir ve bu durum zihnindeki bilişsel yükü hafifleterek bireyin gündelik rutinleri yapabilmesini mümkün kılar.

II.

Yetişkin bireylere yönelik bazı cinsel fantezilerin pratiğe yansıtılamayacağına ilişkin inanç, çocuk pornosuna yönelmeyi kolaylaştırabilir. Zira yetişkinlere nispeten daha kolay manipüle edilebilen çocuklarda bahsi geçen fantezilerin daha kolay açığa çıkartılabileceğine inanmak böylesi bir erişimi ortaya çıkartabilir. Elbette bu nedenin bir bileşeni de iradenin nispeten daha silik olması veya özgüvenin zayıf olması gibi gözüküyor.

III.

Toplumun genel dokusunda cinselliğin tabu olmasıyla ilişkili olarak, bastırılan ya da üzeri örtülen cinsel arzunun yön değiştirerek çocuklara yönelmesi, çocuk pornosuna erişilmeyi daha tercih edilir kılıyor olabilir.

IV.

İnternet ortamındaki mevcut porno içeriklerinin neredeyse tamamının kullanıcı tarafından deneyimlenmesi, en yüksek tatminlik duygusu ile son bulur. Bu durumun neticesinde bir öncekilerden daha farklı ve üstüne üstlük tabu olan bir gösterim alanına yönelme isteği, çocuk pornosuna erişimi tetikleyebilir.

V.

Çocukluğunda cinsel istismara uğramış birinin bu travmatik yaşantıyı bertaraf etme isteği, çocuk pornosuna erişimi kolaylaştırabilir. Keza cinsel istismarı gerçekleştiren otorite figürüyle iktidar açısından eşitlenerek ve dolayısıyla özdeşleşerek ondan intikam alma arzusu da çocuk pornosuna erişim arzusunu tetikleyebilir veya hatta da istismara uğramış bireyin, kendisi 'mağdurken' failin içinde bulunduğu hazzla yönelik merak duygusu da meselenin bir başka nedeni olabilir.

VI.

Bireyin kendine güveninin gündelik rutinlerini verimli sürdüremeyecek kadar zayıf olması veya benlik algısının kendisinden ve sosyal çevresinden yeterince onay görememesine bağlı olarak düşük benlik saygısına sahip olması, çocuk pornosuna erişimi tetikleyebilir.

Hülasa, yukarıda derlemeye çalıştığım belli başlı nedenler bu durumla ilgili bağlamlara göre terkip edilebilecek bir dokuda anlaşılırsa, insana dair indirgemeci ifadelerin handikaplarına düşme riski de o ölçüde azaltılabilir.

Katkılarından dolayı sevgili arkadaşım Nursel Avcı'ya teşekkür ederim.

Kaynaklar

Ekener, Z. (2012). *Pedofili Nedenleri Üzerine*. 25 Mayıs 2014.
<http://www.dagmedya.net/2012/04/08/pedofili-nedenleri-uzerine/>

Pedofili. (b.t.). 25 Mayıs 2014, <http://tr.wikipedia.org/wiki/Pedofili>

Şahin, Ö. (2014). 10 Yılda 30 Bin İntihar. 25 Mayıs 2014.
http://www.radikal.com.tr/yazarlar/omer_sahin/10_yilda_30_bin_intihar-1171764

BASINDA ÇOCUK VE MİSAFİRLİK ÜZERİNE

Erdi Diker*

Basında Çocuk

Günümüz toplumunda basın, yasama-yargı-yürütme gibi adeta bir devlet organı öneminde yaşamımızı, geleceğimizi, bakış açımızı etkilemektedir. Bunu direk propaganda veya reklamlar üzerinden yapmanın yanı sıra, yarattığı klişeler, öncüller ve dili üzerinden de kitlelere ulaşabilir. Bu bağlamda çocuğun konumunun ne olduğu, basının çocuk kavramını nasıl ele aldığını yazımda dert edindim.

Basının haber işlevi, bir yandan toplumun kendine yansımaları sunarken, diğer yandan haber yapımının kendine has stratejileriyle bu yansıma yönelik ideolojik bir tavır, yansımanın çarpıtılması hatta yavuz hırsızın ev sahibini bastırması gibi tezahürlerle karşımıza çıkabiliyor. Burada ana akım basın organlarıyla,

ideolojik tavra sahip olanları ayırmak ne kadar doğrudur, ana akım olmak başlı başına bir ideoloji midir, bunlar yazımın alanı dışında fakat geniş bir çerçeveye için devamı gelebilecek sorular.

Peki, çocuklarda durum nasıl? Aslında basının da dışına çıkamadığı en temel problem çocuğun bir birey olarak görülmemesi. Çocuk kendisi olmaktan çok, anne babasının ondan beklediği -toplumdaki yerisorumluluklarıyla ancak temsil hakkı bulabiliyor. Bu da az sonra değineceğim kısır döngünün asla kırılmamasına sebep oluyor. Şeytan ve zavallı ikilemi basının bu alanda en kolayına gelen kategorizasyon biçimi. Çocuk ancak ya kanunla ihtilafa düştüğünde ya da mağdur pozisyonunda olduğunda haber değeri taşıyabiliyor. Kanunla ihtilafa düşen çocuk için haberin dili, tüm nedenselliklerden sıyrılmış salt bir sokak çocuğu, tinerici veya hırsız atfını yaparken; bunun dışındaki 'normal' çocuklar ancak yaşadıkları trajik bir olay, facia ve mağduriyet üzerinden, yetişkinlere duydukları muhtaçlık duygusuyla(!) bir kez daha yetişkinlere hatırlatılıyor.

Peki, hiç mi istisnası yok, ben bir başarı öyküsü de okumuştum diyorsanız tekrar bir bakın. Başarı öyküsü gerçekten teşvik edici mi yoksa istisnai bir dille mi yazılmıştı. Haber hiçbir ayrıntıyı veya süreci vermezken, okuyucunun zihninde ayrıklığını, imkânsızlığını korumaya devam ediyor. Kullanılan sıfatlar onun ne

* Okul Psikolojik Danışmanı

kadar çok çalıştığından ziyade deha, mucizevî ve Einstein olduğundan bahsediyor.

Evet, gazeteler hâlihazırda yetişkinler için basılan materyaller ve maalesef yetişkinler dünyayı gördüklerinden farklı şekilde okumak istiyorlar belki. Basının gizil bir devlet organı gücüne sahip olduğu bir devirde dönüşüm kimin iradesinde? Tabi temel sorun bir çözüm istenip istenmemesini de kapsıyor ve süreç pek de iç açıcı durmuyor.

Misafirlik

Çocukluğuma dair güzel anılarda misafirlik deneyimlerimin hatırı sayılır bir yeri vardır. Gerek benim/ailemin ev sahibi olduğu, gerek misafir olduklarım. Ve her zaman sezdiğim bir atmosfer değişimi olurdu. Peki, aslolan neydi? Bu yazımın bir boyutu. Diğer yandan Türkiyelilerin en çok övündüğü misafirperverlik kavramı üzerine ne kadar samimiyiz. Misafirperverlik kisvesiyle kendi küçük iktidarlarımızın tahakkümünü mü kuruyoruz, buna değineceğim.

Eve bir misafir gelmesi demek -hele ki yatılıysa- aslında evde 3. bir göz demek. Sizin rutinleriniz, aile içinde tolere ettiğiniz, iltimas gördüğünüz normlar dışında bir 3. göz. Bu gözler dışarıda yok mu, elbette var ama misafiri bundan ayıran tam da bulunduğu konumun ev olması, o mahremiyetin, şeffaflığın içinde sonradan ve geçici süreyle konumlanması. Bu aslında misafir

edilenler için kaçırılmaz bir öz farkındalık deneyi. Hele ki az biraz transaksiyonel analiz biliyorlarsa. Ki sorunlu ilişkileneceklerin bir misafirin gelmesiyle gün yüzüne çıkması, misafirin uğursuzluğu değil, tam da farkında olmadan ev sahiplerinin projeksiyonunun nesnesi olmasıdır. Açıkçası ben burada misafirin yapabileceği pek bir şey olduğunu düşünmüyorum. Misafirlik sürecini kısaltması dışında...

Bir diğer adıyla konuksever. Peki bir insan neden konuğu sever. Tabi ki en temel dinamik birlikte hoş vakit geçirmeleri olabilir. Fakat ahababın kendi evinde ağırlanması hissiyatımca apayrı bir sorumluluk, güçlülük hissi taşıyor. Misafir, eve hâlihazırda hayatımızdaki bir sıfat olarak giriyor ama durum hele ki yatılı misafirliğe geldiğinde bu sıfatın dışında hassasiyetler barındırıyor. Lafı uzatmadan: Birini misafir olarak ancak bizim kurallarımıza uyduğunda severiz. Israrla ikram ettiğimiz şeyi yediğinde, verdiğimiz çarşafı beğendiğinde, memnun görüldüğünde. Bu da ev sahibinin yıllık onanma ihtiyacının büyük bir bölümüne tekabül ediyor. Ev sahibi kurduğu yaşam biçiminin ne kadar kusursuz olduğu, insanların buna uyum sağladığı ve onun himayesinde mutlu olduğu bir düşler ülkesinde yaşıyor. Hissiyatların gene de samimiyetten uzak olduğunu düşünmüyorum. Ama kişilerin kendi iktidar kurma süreçlerinde çok da ayrı değil sanki.

Misafirlik, konaklamak, özünde paylaşımda bulunmak, kendimizi başkasının gözünde görebilmek... Toplumun antropolojik birikimi kendini konuk ağırlama kültüründe de ruhsal çoğunlukla da toplumsal olana fayda sağlayacak şekilde evriltir elbet. Ama bu konuda çok da arka plansız övgülerde bulunmak öz farkındalığa yönelik sürece engel olmamalı. Bazen cehenneme giden yol, iyi niyet taşlarıyla döşelidir.

SÜREGİDEN NOTLAR-3

Hottobil

16: Savaş Meydanında Koşturanlar

İnsan, ölümü bu kadar kolay nasıl göze alır? Ölümün bir son olduğunu bildiği için mi; ölümün bir son olmadığını bildiği için mi? Bu cümle, idealist duyguların motivasyonuna yer verilmeden yazılmıştır.

17: Kategorik Arkadaşlık Seviyeleri

Arkadaşlık ilişkilerini beş seviyede kategorize ettim. Aklımda kaldığı kadarıyla buraya aktarmaya çalışacağım. Kategorilerin isimleri, içeriğini büyük çoğunlukla ifade ettiği için ekstra detaylandırmayacağım. Başlayalım. Tanışmanın ilk aşamasında, karizmatik - mesafeli duruş seviyesi, ikinci aşamasında, sohbet seviyesi, üçüncü aşamasında, şakalaşma seviyesi, dördüncü aşamasında, dışavurumsal konuşma seviyesi ve beşinci aşamasında, saçmalayabilme seviyesidir. Bütün bu kategoriler, yaşadığım arkadaşlık ilişkilerinden çıkarak getirdiğim birer yorumdur. Bu açıdan bu kategorilerin tüm tanımları, kendi içinde öznel. Her okuyan bu bilindik terimleri, kendi anlamına göre

anlamasının tam olarak önüne geçmekse mümkün değildir.

18: Bardak Metaforunun Zihnimizdeki Yansımaları

Bardak metaforuyla ilgili olarak, bardağın dolu tarafına bakmak, bardağın boş tarafına bakanlar için bir gerçekçilik hamlesi gibi görünebilir. Bu durum zihnimde bana, o zamanlarda öyle görünüyordu. Bir yayın, gerilmeden dolayı zıt yöne boşalması metaforunu zıtlıkları ifade ettiği için burada da kullanıyorum. Bana göre, gerçek olan, bardağın yarısının doluyken yarısının boş olmasıdır. Bardağın dolu yanını hep görmek ya da hep boş tarafını görmek aşırı olumlamalar ya da istenmeyen umutsuzluklar yoluyla uzun vadede kişiyi ataletle sürükleyebilir.

19: İlişkiler

Anneme bağırdığımda mazlum bir görüntü sergiliyorum bakışlarıyla ve mimikleriyle, bu bazen gerçekten can yakıcı olabiliyor. Bazen bunlar planlı olmasa da çalışılmış bakışlar gibi geliyor bana. Babama karşı bağırdığımda ise babam sertleşiyor ve soğuk bir duruş alıyor. Bunlarla beraber, evde annem hepimize göre daha fazla bir bağırma alışkanlığına sahip. Annem kendisine öfkeli bağırmanın bazısına aynı yanıtla cevap verirken; bazen de yukarıda yazdığım gibi yanıt veriyor.

20: Entelektüelliğin Çekicilik Faktörü

Sevan Nişanyan üzerine yapılan bir belgeselde, eşi onun 'her şeyi bilir ya da bilgili gibi görünen hâlden' çok etkilendiğini söylemiş. Ben, bunu çekicilik faktörü olarak alırsam, entelektüel, eğilimlerin çekicilik faktörü olarak değer göreceğini söyleyebilirim. Bu karşılık, bir keyif unsuru yaratır. Çünkü entelektüel olmanın, çekicilik faktörleri arasında çok geride kaldığı hatta bu dil alışkanlığının kadınla ilişkideki olumsuzluklarından bahsederiz. Bence bu hâlâ geçerlidir, hem de neredeyse tüm kadın olgusu için. Diğer taraftan, düşünen insanın lafları, kadın için hangi görünümeler açısından çekicilik yaratmıştır? Sosyal etkileyciliğe kaynak olan davranış biçimi ve bu davranış biçiminin zihinde yarattığı hangi algılar çekicilik faktörü oluşturmuştur? Benim düşüncem, burada aranılan bilgeliğin olmadığı yönündeki olumsuz kanılara dayanıyor. Bu çekicilik faktörü nihayetinde cinsel çekiciliktir ve seksi nasıl yaptığımızı ve fantezilerimizi unutmayınız.

21: Bir Dil İnceleme Girişimi

Hayatın bize getirdikleri götürdükleri... Getirmenin olumlu bir ifade olması; götürmenin de olumsuz bir ifade olması, dil oyunlarında dikkat edilen çabalama-ları içerir. Diğer taraftan, getirmek ve götürmek keli-mesinin bu mecazi anlamlarının gerçek anlamıyla kurduğu ilişki nasıldır? Böylece, getirme kelimesinin olumlu mecazi anlamı; *getirmek* fiilini de daha olumlu

hâle getirmiş ya da getirilmesi fiilinin istenmesi, ge-tirmek kelimesindeki olumlu mecazi anlamı doğur-muş görünüyor. Yani, benim gibi birisi buna her ikisi de derdi. Bakalım zamanla buradan bir dil felsefesi yapısı çıkar mı? Bu yazıya başlarken zihnimde oluşan bir çeşit sezgiyi şu dakikalarda o kadar belirgin göre-miyorum, biraz çabalasam olabilir ama çabalamaya da gerek duymuyorum ya da bu konuda istemiyorum.

22: Başımızda Yanmayan Gerçeklik Tabelası

Başımızda bir tabela gibi bir tür gerçeklik makinesi olsaydı ve konuştuklarımızdan yanlış olanları düzelt-seydi. Örneğin bir cemiyet buluşmasında birisi açılış sayılarını (kız tavlama girişimlerinin sayısı) söylerken gerçek rakamlar yukarıda görünseydi o anda oluşaca-ğını düşündüğüm sıradan konuşmalarda ortaya çıkan yalan miktarının yarattığı soğuk esintiye karşı gülebi-lirdim. Şimdiki hâlde kimin ne kadar abarttığını göre-miyoruz. Böyle olunca da en iyi uyum gösteren ve pazarlayan kişi grup dinamiklerinin merkezine geçiyor. Bugün kuşkuculuğa bir okka ıspanak vermezler.

23: Çalışmak İçin Çalışmamak

Çalışmak için evde kalıp on saat geçirenlerin, bir saat bile çalışamaması sık görülen bir davranış kalıbıdır. Kişinin evde kalmasıyla oluşan can sıkıntısı ve önüm-de daha kaç saat var hesapları, zihnin on saat boyun-ca atalete alışmasına neden olur. Diyelim ki kişi, yedi saatini rutinler dışındaki yapmak istediklerine ayırsa,

can sıkıntısı olmaması, zamanım daha çok var diyerek zihnini atalet moduna sokmaması sayesinde hem üç saat verimli çalışır hem de yedi saat monotonunun dışına çıkar. Ders çalışmak için kendine her zaman asgari zaman ayırmak ve geri kalanını güzelce değerlendirmek, eğer dolduracak şeyleriniz varsa, günün yüzlerce cebi vardır.

24: Psikolojiden Kaynaklı Problemleri Anlatmak

İnsan ayağının ağrıdığını söyleyerek keyifsizliğini anlatır ancak psikolojik keyifsizliğini söyleyerek keyifsizliğini anlatması o kadar organik görünmez. İnsanlar bu yüzden de bu tür keyifsizliği ya da psikolojik sorunları, karnının ağrması kadar meşru bir sebep olarak öne süremezler.

25: Çok Düşünmek ya da Çok Okumak

Çok mu düşünmeli, çok mu okumalı? Galiba hayatı çok düşünen bir insanın yaşadığı olaylara dair daha özgün düşünceleri olabiliyor, düşünürleri çok okumuş bir insana göre. Ancak çok düşünen, sanıyorum, çok okuyan kadar kendini geliştiremez. Çünkü çok okuyan kendisinden önceki nesillerin bilgilerinden de faydalanmış ve hatta bazılarının açtığı yoldan gidiyor olabilir. Önemli olan kendini olabildiğince çok geliştirmek ve bazı denenmiş yolların tecrübelerinden faydalanıp gerçeği ve doğruyu bulmaksa, farklı kaynaklardan çok okuyup beraberinde taklitçilikten uzaklaşmaya çalışarak çok düşünmek gerekiyor sanırım.

İLK EL

Bağlan Keskin*

Akın, Hande'nin şımarıkça ortaya çıkardığı anahtarlardan annesinin olanı eline almış bodrumun kapısında bekliyordu. Kapalı odaları denemek için. Hangisi ellerindeki anahtara uyarsa beklenen büyük sırra ulaşılacaktı. Elindeki anahtarın annesinin olduğunu, ucundaki anahtarlığa soyadlarının oyulmasından anlamıştı. Ellerine kolaylıkla yaşamın sırrı verilmiş gibiydi. Tek yapılması gereken evdeki kilitli odalara bakmaktı. Akın ikinci denemesinde buldu kendi odasını. Giriş katındaki odayı açmamıştı uzaklaşmak istercesine bodruma kaçan Akın orada da bir oda olduğunu fark edince kaçamayacağını bedensel olarak fark etmiş, direkt kilide sokmuştu anahtarını ve açmıştı. Kilit açılmıştı ama kapıyı itmek için bekliyordu Akın ve eliyle basitçe itti kapıyı, tahtanın gıcırtısını daha önce duymuştu. Beklemeye tahammül edemeyerek hızla içeriye girdi. Karanlık oda da gölgelerin arasından uzun zamandır görmediği ikiz

kardeşi Atıl çıktı. Atıl 'Sonunda beni buldun sevgili kardeşim' dedi kendinden emin bir sesle.

Bora ve Merve, yarısı cam olan bir kapıyı açan anahtarla ince kapıdan içeri girdiler. Ortalıkta bir sürü kâğıt vardı. Hemen oturup hepsine bakmaya başladılar. Merve farkında olmadığı bir bilinçte, 'büyük sır' denilen şeyi değil, fazladan bir miras arıyordu. Gizli banka hesap cüzdanları falan. Oysa kimse kullanmıyordu artık hesap cüzdanlarını. Küçükken izlediği dizilerde görüyordu onları. Bir de annesinin ay ay işlettiği bir hesap cüzdanı vardı. Anneleri, dürüst kadın imajını çalıştığı muhasebeciyi dolandırınca yok etmişti ve hapiste de intihar etmişti kendisini. Merve, babası başka bir kadınla gidip ondan çocuklar yaptığından bile annesinin intihar etmediğini düşünüyordu o zamanlar. Sonrasında daha da sefil olmuşlardı. Girdiği hiçbir işi yapamamıştı. Her zaman işverenin suçu vardı ama. Merve elinden gelenin en iyisini yapıyordu. Oysa hayatı boyunca çalışmış sayılmazdı bile. Bora bir mektup bulmuştu onu okuyordu. Merve gönül işlerini kurcalamamasını ve önemli şeylerle ilgilenmesini söyledi kardeşine. Bora'nın elindeki mektupta gönül işleri yoktu hâlbuki. Anneleri hapisten dayılarına yazmıştı, ölmeden önce. Kadın gerçekleri çocuklarına anlatmasını istemişti kardeşinden. Aslında hiçbir suçu yoktu, muhasebeciyi dayıları para yatırma bahanesiyle dolandırmıştı. Aracı olduğu için de bütün suç zavallı kadına kalmıştı ve kardeşi onu kurtarmak için hiçbir

* Psikolog

şey yapmamıştı. Bora bir anda Merve'ye bağırmaya başladı, annelerini hep suçladığı için. Merve çok iyi biliyordu ki esas annelerini kınayan Bora'ydı. Her zaman inandığı dürüstlük yüzünden, tamamen etik yüzünden Bora annesine küsmüş, hapiste onu asla ziyaret etmemişti. Oysa Merve annesine gitmişti hem de her görüş gününde. Bütün bunları kendisine saklamadı Merve, Bora'nın yüzüne söyledi. Bora da hayatında ilk kez bağırarak Merve'ye annelerine benzediğini söylüyordu. 'Sen de aynı onun gibi beceriksizsin. O çocukları için suçsuzluğunu ispat edemedi, sen de kendin için hiç çaba sarf etmedin; çalışmadın en sonunda nitelsiz birisi olarak ucuz kurtuluşlar aradın' dedi. İşte o anda Bora, ölen annesinin ardından o hayattayken arkasına saklandığı gururun şu an eline hiçbir şey vermediğini gördü. Anıları tazelenince annesinin asla haram yemediğini de hatırladı. Bunların ardından Merve hayattaki tek umudun kendisi olduğunu gördü. Sigara molalarında bir iki tur atıp dolaştığı için onu işten atan mağaza müdürünün haklı olduğunu düşündü. Kimse de suç yoktu. Bu yüzden yeniden odada miras kalıntısı aramaya başladı. Annesinin suçsuz olduğunu öğrenmekten daha çok şok etkisi yaratmıştı beceriksiz olduğunu öğrenmek.

Ali'nin karısının anahtarı çatı katını açmıştı. İçeride yaşlı eşinden eser yoktu. Önce, ölen kocasının anılarını burada sakladığını düşündü buruşuk dostunun. Sonra anladı ki, bu oda Ali'nin karısının ilk kocasının

dı. Anahtarın üzerindeki soyadı ise karısı tanıştıklarında ilk eşinin soyadını kullandığı için aynıydı. Evdeki hisse ilk kocasından kalmış olmalıydı. Çekmecelerin birinde bir sürü çıplak insan fotoğrafı vardı. Kadınlar, erkekler çıplak yataklarda, koltuklarda, masalar daydı. Ali çok çıplak beden görmüştü ama bu fotoğraflar güzel tenler değildi. Aslında tenler güzeldi de, yansıtış biçimde bir eğretilik vardı. Fotoğraflara hem cinselliğe bağımlılıktan hem de karısının da çıplak bir fotoğrafının olup olmadığını merak ettiğinden bakmaya devam etti ama midesi hafiften bulanmaya başlamıştı. Normal bir pornografi değildi bu çünkü. Ali, erken kurtulduğuna sevindiği karısından bir iz ararken onu özlediğini hissetti. 'Acaba sevdim mi ben bu kadını?' diye kendisine sordu usulca. Ali yaşlı kadına bir mutluluk veriyordu evet ama ya Ali? Uzun beyaz saçları olan o kadından bir iz ararken, bazı küçük anlarda, planının kontrolünü sürdürmediği zamanlarda yani, gerçekten huzurlu olduğu zamanları olduğunu düşündü, karısının yanında. Bilincin bu meşguliyetinde kaç çıplak insan fotoğrafı geçti bilmiyordu ancak birden algısı açıldı. Çocuklar vardı, hatta çok küçük çocuklar da... Onlar da çıplaktılar, kimi ağlıyordu. Ali, fotoğraflarını daha önce de gördüğü karısının ilk eşinin bu fotoğraflarla neler yaptığını düşününce sonunda kustu. Hemen aklına o genç kız geldi, şu liseli aşkı. Hayır hayır o böyle bir şey değildi. Çocukların istismarına bu derece yakından tanık olunca zengin dulla hiç

tanışmamayı, o malikânede hiç oturmamış olmayı, o müthiş arabalara asla sahip olmamayı ve parası sayesinde düşürdüğü kadınlarla asla yatamamış olmayı istedi. Bedenleri sergilenen o çocukları gördüğünde bir kadını ya da bir erkeği arzuluyor olabilmesinden utandı. Fotoğrafları kimse görmemeliydi. Bu çocuklar bir daha kullanılmamalıydı. Hepsini yırttı, bir iki kusma nöbetinin ve gözyaşının arasında yok etti o çocukların mahremi. Fotoğrafları yırtarken içlerinden küçük bir erkek çocuğunun siması tanıdık geldi, kendisini de o bu fotoğrafları çeken, şehvetle bakan herkes gibi bu çöplük duruma ortak hissetti. Hızla yırtmaya devam etti, bütün çocukların fotoğrafları yüzlerce parçaya ayrıldığında kendince çocukları temizlediğine inandı.

Erdal'ın ağabeyinin anahtarı, bahçedeki depoyu açmıştı. İçeride sadece büyük bir buzdolabı vardı. Marketlerin kullandığı o dolaplardan. İçinde de bir kadın cesedi... Erdal dolabı açtığı anda ceset deforme olmaya başladı, uzun zaman geçmiş olmalıydı bu yüzden. Bu güzel kadının cesedi nasıl o buzdolabında bozulmadan durduysa şimdi cesede hayat karışıkça yok oluyordu. Söylemesi, yapması gereken şeyleri zamanında gerçekleştirmeli insan. Erdal bütün ömrünü ertelemişti ve cesaret bulamadığı için yapamadıklarının zamanı artık geçmişti. Birden çürümeye başlayan bu beden, Erdal'ın hâlâ umutla beklediği ama durağını kaçırdığı hayatının çürüdüğünü çağırıyordu ona.

Kadını tanıdı sonra. Gemi kazasından sonra diğer yolcuların fotoğraflarını göstermişlerdi. Kendisi de araştırma yapmıştı, bu Hande'nin annesiydi. Kocasıyla ilgili araştırma yaparken fotoğrafını görmüştü ve kadının ortalıklarda olmadığını biliyordu. Hemen çıktı depodan huzursuzca.

Hande'nin babasını bulma ümidiyle açılan odası, boş bir yatak odasıydı sadece. Süslü mobilyalara sahip odanın dolabında hep kadın elbiseleri vardı. Anlaması çok uzun sürmedi. Bu oda annesinindi. Babasının evle doğrudan bir alakası yoktu çünkü. Bütün bunlara karışmasının nedeni yıllardır ortalarda olmayan annesiydi. Evde odalara gire çıka Erdal buldu Hande'yi. Onu depoya götürdü. Hande önce inanmadı, 'Hayır annem değil, sadece ona benziyor' dedi. Yakından baktıkça içinden anladı onun annesi olduğunu. Birkaç kez daha reddetti. Sonra hayırların arasına evet karıştı. Annesinin ölü hâli ona bir anda, babasının bile öldüğünü kabul ettirdi.

Giray'ın anahtarı ile açılan odası kişisel bir çalışma odasıydı. Bir sürü not vardı. Tarikatlarla ilgili, seks partileri ile ilgili bir sürü kitap... Önce anlamamıştı ama sonra bu düzeneği babasının akademik bir kitap yazarken de hazırladığını hatırladı. Bu ev grup seks partileri düzenlenen küçük bir grubun ayın yeri. Her şeyi yazmıştı babası. Bütün üyeleri; Akın'ın annesi, Erdal'ın ağabeyi, Dilara'nın anne-babasını, Merve ve

Bora'nın dayılarını, Eda'nın annesini... Parçaları birleştirince Ali'nin karısının değil, yaşlı kadının ilk eşinin üye olduğunu anlamıştı. Hande'nin de annesi esas üyeydi. Kadının kayboluşundan sonra, gemi kazasına yakın bir tarihte Hande'nin babasının bu grubu bulduğu da yazıyordu. Giray babasının korktuklarını yazdığını gördü. Babası ilk roman çalışmasında işin içine bu kadar girdiği için pişmandı. Sadece gerçekten 'iyi' yazmak için katıldığını anlatıyordu notlarında. Ancak 'Çocuklar ve Hande'nin annesinin olayı iyi olmadı' diyordu. Okuduklarına inanamıyordu Giray. Devam eden satırlar çocuklara yapılan cinsel tacizlerden bahsediyordu. Babasının hep diğerini gözlemleyerek anlattıkları sanki o hiçbir çocuğa dokunmamış gibi izlenim vermişti Giray'a. Ama bir kitap yazmak için bütün bunlara tanıklık etmiş olması çıldırtıyordu Giray'ı. Babası nasıl bu kadar kontrollü bir gerçeklik yaratmak istemiş olabilirdi ki? Tam bu sırada babasının 'İşler kontrolden çıktı' notunu gördü. Hande'nin annesini 'lider' olarak tanımlanan yaşlı zengin öldürmüştü. Yani Ali'nin karısının ilk eşi. Sonra da grupta ayak işlerini yaptırdığı Erdal'ın ağabeyine saklatmıştı cesedi. Giray babasının bildiklerinin, bu kadar bencil bir amaç uğruna saklanıldığını düşününce çok büyük hayal kırıklığına uğradı. Bu hayatta tanıdığını düşündüğü tek insan babasıydı çünkü.

Eda elinde adına yazılmış bir mektupla ağlıyordu. Annesi ona yazmıştı. Geleceğini biliyordu çünkü. Yıl-

larca bu tarikatın hizmetçiliğini yapmıştı kadın. Sonra bir kaza olmuştu. Hande'nin annesi hamile kalmıştı. Bebeğin babasının kimden olduğu belli değildi ve kadın çocuğu aldırma istemiyordu. Bebek bu evde doğmuştu, güzel bir kız çocuğuydu. Lider vasıflı yaşlı milyoner kadına bebeğinin öldüğünü söylemişti. Ama yalandı ve o bebek Eda'ydı. Eda'nın sevmediği beğenmediği şifacı kadın gerçek annesi değildi ama kadının onun için yaptığı fedakârlıkları, gruba bebeği aldığı için sus payı olarak onu da kattıklarını okudukça sadece sevgi hissediyordu. Annesi sandığı ve sevmediği kadının, annesi olmadığını öğrendiğinde gözünde devleşmişti. Biyolojik annesi, bir gün çocukları öğrenmişti. Gruptaki hiçbir kadın küçük çocuklara ne olduğunu bilmiyordu. Kadın öğrenince polise gitmekle tehdit etmişti ve sonu ölüm olmuştu. Sonra Eda onu büyüten kadının Hande'nin babasını bulup her şeyi anlattığını okudu. Tekne gezisi bir tuzaktı, orada bu iğrenç grubun bütün üyelerini öldürecekti Hande'nin babası, intikamını alacaktı. Mektubun sonu 'Bu eve miras için geldiğinde mektubu bulmanı umuyorum. Ben olanların altından kalkamıyorum. Annenin kocası beni öldürmeyeceğini söylüyor ama ben o gemide intihar edeceğim. Seni daime sevdim...' Eda ömrünü onu küçümsemekle geçirmemiş gibi hayranlık duyarak bitirdi mektubun son satırını. Hep kendisinin mükemmel olduğunu düşünürdü Eda. Oysa o babasının kim olduğu belli olmayan, istenmeyen bir bebektir.

Şimdi mükemmel olanın kim olduğunu anlamıştı; annesi, gerçek annesi.

Dilara'nın anahtarını açacak kapı kalmamıştı. Delirmek üzereydi. Bir yanı sakinleşmesini söylüyordu, belki de bütün bu saçmalıklarla annesinin ve babasının alakası hiç yoktu, içi rahatlayabilirdi. Ama öyle olmuyordu çünkü diğer yanı herkesin onun arkasından birlik olduğu kanısındaydı. Birden gözüne küçük tahta bir kutu ilişti. Anahtarı ilginç bir zekâ kıvılcımıyla onda denedi. Herkes odalardayken, böyle bir örnek yol varken bunu denemesi kendisini bile şaşırtmıştı. Bu müthiş zevk veren girişimde kutu açıldı ama içinde hiçbir şey yoktu.

Akın yıllardır görmemişti Atıl'ı. Hep annesinin suçuydu bunlar. Şimdi uğursuz kardeşi tekrar ortaya çıkmıştı. Atıl, Akın'a tıpa tıp benziyordu ama cildi daha genç, gözleri daha parlaktı. Saçları hep aynı şekilde taranmıştı. Sağa doğru ayrılmıştı Atıl'ın saçları. Dümdüz ve güçlü gözüküyordu. Atıl 'Seni uzaktan izledim, yerde baygın yatıyordun. Bana uzun zamandır olmuyor.' dedi. Akın kardeşinin evin içerisinde nasıl gizlendiğini merak etmiyordu. Bir yolunu kesin bulurdu. Artık bu sinsi oyunlarını merak etmeyi bırakmıştı. Hiç konuşmadı Akın, Atıl devam etti.

Atıl:

Bu evdi hatırlıyor musun? Ben hatırlıyorum. Annemi-zi o insanlarla birlikte çıplak yemek yerken görmüş-tün. Oysa uyuyor olman gerekirdi. Onun seni buraya hiç getirmemiş olması gerekirdi. Sen uzun süre bak-tın. Anlamıyordun ama yine de izlemeye devam ettin. Sonra seni gördü o adam. Şu Erdal mı ne, onun ağa-beyi işte. Seni çatı katındaki odaya götürdü değil mi?'

Akın:

Hayır, beni kimse görmedi, o sendin!

Atıl:

Ben daha o zamanlar buralarda yoktum, sonra gel-dim. O sendin Akın. O adamların sana yaptıklarını unutma ve bastırma. Savaş bunlarla.

Akın:

Onlar sana dokundu Atıl, bana değil. Yanlış hatırlı-yorsun.

Atıl:

Sen ne hatırlıyorsan ben onu hatırlıyorum Akın. Se-nin utanılacak bir şeyin yok ama savunmanı unutarak yanlış yapıyorsun. Keşke hiç yaşamasaydın evet ama yaşadın. Silahlarını kendine değil, onlara doğrult. Annen öldüğü için konuşuyorum, artık benim gitmem lazım.

Akın:

O senin de annen. Ve evet sen de gitmelisin, keşke sen de ölsen...

Atıl:

Bu senin elinde Akın. Beni öldürebilirsin. Beni yok edebilirsin. Beni, o geceyi unutman ortaya çıkardı. Bu sırada Dilara bodrumun kapısında elinde bir bıçakla belirdi.

Dilara:

Kiminle konuşuyorsun sen? Neyse çok da umurumda değil, nerede benimkiler? Herkes bir köşede, peki ya ben?

Akın, Dilara'nın tehlikeli olduğunu anlamıştı. Dilara bıçağı defalarca Akın'a sapladı. Bu sırada ölüm anını uzaktan Atıl'ın veya kendisinin izleyeceğini düşündü Akın. Ancak ne kardeşi ne de kendisi izlemiyordu. Şu an sadece ölüyordu. Sadece kendisi tek başına ölüyordu ve bu evdeki o lanetli ilk gecesinden sonra ilk kez yaşadığını hissediyordu.

SON

Sizce erkek olmanın en kötü yanı nedir?

N=117

Cinsel performans kaygısı

Tıraş olmak

Yok

Askerlik

Ataerkillik

Erkek olmak

Sünnet olmak

N=104

**Toplumsal beklenti
ve sorumluluk**

Tıraş olmak

**Toplumsal beklenti
ve sorumluluk**

Cinsellik ve dürtüler

Maddi yetersizlik

Askerlik

Sünnet olmak

Genellemeye tabi olmak

Fiziksel güçsüzlük

Kadınlarla ilgili sorunlar

Duygusal güçsüzlük

V FOR VENUS

www.vforvenus.com

www.ontodergisi.com

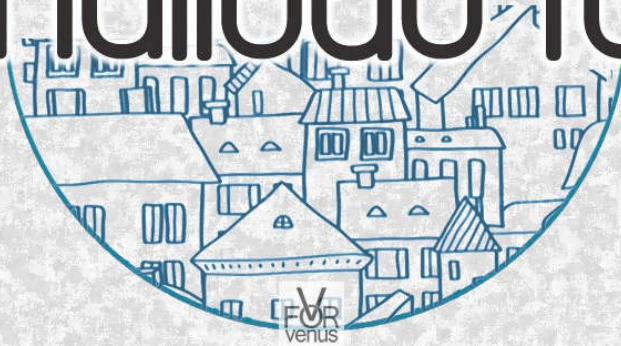

kapitalizm
seçenekleri olduğunu
zannetmektir

Küresel Düşün

Mahallede Yasa

TECAVÜZ HAK DEĞİLDİR

*Dergide yayımlanan yazıların
bilimsel, hukuki ve etik sorumluluđu
yazarlarına aittir.*

İletişim

ontodergisi@gmail.com

Takip Adresleri

(Erişim için simgelerin üzerine tıklayınız.)

www.ontodergisi.com

